

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

1 ΜΑΡΤΙΟΥ, 1868.

ΤΟΜΟΣ ΙΗ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 431.

ΗΛΑΤΩΝΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 430.)

Φαῖδρος.

Διασάφισις τοῦ Διαλόγου. Τὸ πρῶτον ἐρώτημα ὑπερ οἴκοθεν ἐπέρχεται ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ἀναγινώσκοντος εἶναι, τί τὸ κύριον θέμα τοῦ διαλόγου τούτου, τίς ἢ ὑπὸ τὸ πολλαπλοῦν καὶ ἕτεροειδές τῶν μερῶν αὐτοῦ ὑφεστῶσα ἐνότης, ἢ τίς ὁ πρὸς ὃν ὄρος καὶ ὁ σκοπὸς τῆς Πλατωνικῆς ταύτης πραγματείας; Ἡ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἀναλύσει αὐτῆς ἐγκυψάντων σοφῶν ἀνδρῶν δοθεῖσα ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, διαποικίλλεται ἀναλόγως τῶν διαφόρων ἀντικειμένων περὶ ὧν ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται. Ὅθεν οἱ μὲν ἀπεφῆναντο ὅτι ἐν τῷ Φαίδρῳ πρόκειται οὐσιωδῶς περὶ τῆς ἰδέας τοῦ καλοῦ, οἱ δὲ περὶ τοῦ ἔρωτος, οἱ δὲ περὶ τινῶν κανόνων τῆς ρητορικῆς τέχνης, πρὸς ὧν τὴν ἐφαρμογὴν χρησιμεύουσιν οἱ ἐν εἰδει παραδειγμάτων προταχθέντες τρεῖς λόγοι περὶ ἔρωτος, ἄλλοι δὲ τέλος ἐθεώρησαν ὡς τὴν σπουδαιότεραν καὶ ἐπικρατεστέραν πλευρὰν τοῦ ὅλου Διαλόγου ἐκείνην ἐν ἣ περιγράφεται τὸ ἐμβριθές καὶ ὑπέροχον τῆς φιλοσοφίας, χαρακτηριζομένης ὡς τῆς μίξης πάντων τῶν κλάδων τῆς ἀνθρωπίνης ἐμπειρίας καὶ μνήσεως. Ἄλλ' εἰ καὶ ἅπαντες οὗτοι ἀπο-

πειραθέντες ὅπως εἰσδύσωσιν εἰς τὴν κυρίαν ἔνοιαν καὶ τὸ πρῶτιστον τοῦ Διαλόγου προσήψαντο ἕκαστοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τοῦ ἀληθοῦς ἐπιλαβόμενοι τούτου ἢ ἐκείνου ἐκ τῶν διαφόρων στοιχείων τῶν τὸ σύνολον ἀπαρτιζόντων, οὐδεὶς ὁμῶς ἐξ αὐτῶν ἴσχυσεν ὅπως συμπεριλάβῃ τὴν καθολικὴν ἐκείνην καὶ θεμελιώδη ἰδέαν, ἥτις δῆκνουμένη διὰ πρῶτων τῶν μερικότητων συνέχει αὐτὰς σκοπίμως, ρυθμίζουσα καὶ διοργανοῦσα πρὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον, πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐνότητα. Τὴν ἰδέαν λοιπὸν ταύτην καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος διατυποῦντες καὶ εἰσαγωγικῶς προεκτιθέντες θέλομεν ἀκολουθῶς χειραγωγηθῆν ὑπ' αὐτῆς πρὸς ἀκριβῆ τῶν καθέκαστα ἐκτίμησιν, καὶ πρὸς ἀσφαλῆ ἐρευνᾶν τῆς πρὸς ἄλληλα συναφείας καὶ συναρτήσεως. Τί ἔρα τὸ κεφαλαῖωδες καὶ περιληπτικὸν ἐξαγόμενον ὅπερ ποριζόμεθα ἐκ τῆς μετ' ἐπιστασίας μελέτης τοῦ ἀνα χειρας Διαλόγου; Ὅτι ἡ ἀληθὴς φιλοσοφία, ἥτις δὲν πρέπει νὰ συγχέηται μετὰ τῆς σοφιστικῆς τῆς ὑπηρετούσης τὸν ἐγωῖσμόν καὶ τὸ πάθος, εἶναι ἢ ἀπολύτως ἀναγκαία βᾶσις τῆς ρητορικῆς, τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ ὅλου ἀνθρωπίνου βίου, ἢς τινος τὸ διανοητικὸν ὄργανον εἶναι ἡ διάλεκτικῆ, ἀναπτύσσουσα διὰ τε τοῦ γραπτοῦ καὶ πρὸ πάντων διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου τὰς γνώσεις, αἵτινες παράγονται καὶ παγιοῦνται διὰ τοῦ ἀμοιβαίου πνευματικοῦ συγ-

χρωτισμού και συγκοινωνίας του τε διδασκόμενου και του διδάσκοντος. Πηγή δὲ πάσης υγιούς φιλοσοφίας, πάσης καθαρᾶς και τελείας πνευματικῆς ζωῆς εἶναι ὁ ἔνθεος ἔρως, ἥτοι ἡ λύσις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν δεσμῶν τῶν ἐγωϊστικῶν και ὑλικῶν συμφερόντων και ἀπολαύσεων και ἡ ἀναπτέρωσις αὐτῆς πρὸς τὸ ἰδανικὸν κάλλος οὐ τινος ἀντανακλάσεως εἶναι τὰ ἐν τῷ αἰσθητῷ τούτῳ κόσμῳ καλὰ, ἐξ ὧν λαμβάνουσα ἡ ψυχὴ τὸ ἐνδοξίμον ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἀνακαλεῖ διὰ τῆς ἀναμνήσεως τὴν θῆαν ἐκείνην τοῦ ἰδανικοῦ κάλλους, ἣν εἶχεν ἀπολαύσει ἐν τῇ προὔπαρξίῳ αὐτῆς, ὅτε συνδιήττατο μετὰ τῆς θεότητος πρὶν ἢ ἐμπεσεῖ εἰς τοῦτο τὸ σῶμα τὸ γήϊνον. Τοιαύτη δὲ μάλιστὰ ἐγένετο ἡ ὑψηλὴ ἀποστολὴ τοῦ Πλάτωνος, τοιαύτη ὀφείλει νὰ ἦναι ἡ τοῦ ὄντως ἔραστοῦ, τοῦ τὴν φιλοσοφίαν μετιόντος, νὰ διεγείρη εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἐρωμένου του τὰς οὐρανίας εἰκόνας αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ καλοῦ και τοῦ ἀληθοῦς, ὅφ' ὧν πρότερον αὐτὸς ἐμπνευσθεὶς διεφώτισε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ διάνοιαν.

Ὡς ἐξ ἀπόπτου οὖν σκιαγραφῆσαντες τὴν σκελετώδη ιδεάν τοῦ συγγραμματος τούτου, φέρει δὴ καταπεύσωμεν αὐτὸ και ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἵνα ὑποβάλλοντες τὸν μηχανισμόν τοῦ ὑπὸ τὴν σμίλην τῆς κριτικῆς ἐρεύνης και ἀναλύσεως, καταδείξωμεν πῶς διὰ τὴν ἔντεχνον και ἐπιτήδειον πλοκὴν και συναρμολογίαν τῶν μερῶν αὐτοῦ, διὰ τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν σειρὰν και συνάρτησιν τῶν κυριωτέρων ἀρχῶν και θεωριῶν ἐφ' ὧν ἐποκοδόμηται τὸ ὅλον Πλατωνικὸν σύστημα, διὰ τὴν ἐπαφροδίτου χάριν και ποιητικὴν καλλονὴν μεθ' ἧς ἐπίσταται ὁ συγγραφεὺς νὰ περιβάλλῃ τὰ ὑψηλότερα αὐτοῦ φιλοσοφικά δόγματα, εἰκότως συγκατατάσσεται τοιοῦτον ἔργον μετὰ τῶν ἀθανάτων προϊόντων τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας συνάμα δὲ και ἐπιστημονικῆς ἀριστονοίας.

Και πρῶτον παρατηρητέον ὅτι ὁ διάλογος οὗτος διχοτομεῖται εἰς δύο πρώτιστα μέρη, τὸ μὲν περιέχον τὸν λόγον τοῦ Λυσίου και τοὺς μετ' αὐτὸν ἐπομένους δύο τοῦ Σωκράτους, τοὺς διαδοχικῶς ἀλλήλους συμπληροῦντας και ἀπαρτίζοντας πληρῆς τι σύμπλεγμα, τὸ δὲ διαλαμβάνον περὶ τῆς ῥητορικῆς και τῆς διαφορᾶς τοῦ προφορικοῦ και γραπτοῦ λόγου, ἀμφότερα δὲ τὰ μέρη ταῦτα συνδέονται οὐχὶ μόνον ἐσωτερικῶς και κατὰ λογικὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ και ἐξωτερικῶς και ἐντέχνως διὰ τοῦ συντόμου Μύθου τῶν Τεττίγων· ἐπὶ τέλους δὲ ὁ Ἐπίλογος ἐπαναγαίει ἡμᾶς εἰς τὸ ἀρχικὸν πρόβλημα συγκεφαλαίων ὅτι μόνη ἡ φιλοσοφία διδάσκει τὴν ὀρθὴν χρῆσιν λόγου· ἐνῶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ πραγματεία τοῦ Πλάτωνος ἢ ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τῆς φιλοσοφίας συνταχθεῖσα πρόκειται ὡς τὸ τελώτερον παράδειγμα τοιοῦτου εἴδους συγγραμμάτων.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὁ Φαίδρος ἀρξῆται τῆς ἀναγνώσεως τοῦ πρώτου λόγου τοῦ ὑπὸ τοῦ Λυσίου συνταχθέντος, προηγείται δραματικῆς εἰσαγωγῆς πλήρης θαλγήτρων και ἀττικῆς χάριτος· διότι ἐν αὐτῇ περιγράφεται μετὰ μαγευτικῆς ἀφειλείας και γλαφυρότητας τὰ κάλλη τῆς ἐξωτερικῆς φύσεως, ἐφ' ὅσον ἡ σκηνὴ τοῦ διαλόγου ὑποτίθεται ἐν ὑπαίθρῳ. Τὰ πάντα ζωγραφοῦνται ἐναργῶς και μετὰ ζωηρῶν χρωμάτων, τὰ πάντα πνεύουσι αἰσθηματικῆς θυμηδίας και ἰλαρότητας, οἷον τὸ καθαρὸν ἐκεῖνο και διαφανὲς ὕδαιον τοῦ Ἰλισσοῦ ποταμοῦ, τὸ βρέχον ἐν ὧρᾳ θερινῇ περὶ τὴν μεσημβρίαν τοὺς πόδας τοῦ Σωκράτους και τοῦ Φαίδρου κατὰ τὴν ἐντεῦθεν διάβασίν των, ἡ εὐρεία ἐκείνη και ὑψηλὴ πλάτανος ἡ ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος πολλὰκις ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ μνημονευμένη, τὸ ὕψος ἐκεῖνο και τὸ σύσκιον τῆς λύγου, ἧς τινος τὰ ἄνθη διαχέουσι βλασαμώδη εὐωδίαν διὰ τοῦ δροσεροῦ ἀέρος, ἡ ὑπὸ τῆς πλατάνου βέουσα ψυχρὸν ὕδωρ χαριστάτη πηγὴ, μετὰ τοῦ παρακειμένου ἰεροῦ τῶν Νυμφῶν και τοῦ Ἀχελώου, τὸ θερινὸν και λιγύφωνον ἄσμα τοῦ χοροῦ τῶν τεττίγων και τὸ πάντων κομψότατον ἢ πυκνὴ ἐκείνη χλόη, ἐφ' ἧς στηρίζοντες τὰς κεφαλὰς των ὁ Σωκράτης και ὁ Φαίδρος κατεκλίνοντο ἐπὶ ἐδάφους ὅπως οὖν ἀνωφεροῦς. Καθόλου δὲ ἄπασα αὐτὴ ἡ γραφικωτάτη σκηνὴ τῆς φύσεως προπαρασκευάζει τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν περὶ ἔρωτος και ἔνθουσιασμοῦ ἐκφωνηθησομένων λόγων και τὴν προδιαθέσει εἰς τὸ λυρικὸν ὕψος και τὴν ἔμπνευσιν.

Ἐκτὸς δὲ τούτου ἐν τῇ αὐτῇ εἰσαγωγῇ χαρακτηρίζονται οὐ μόνον τὰ δύο συνδιαλεγόμενα πρόσωπα, ἀλλὰ και αὐτὸς ὁ Λυσίας, οὐ τινος ὁ λόγος παρέχει ἐκεῖνοις τὴν πρώτῃν ἀφορμὴν πρὸς συνδιᾶξιν· διότι τούτου τὰ ἦθη πλαγίως καθηπτόμενος ὁ Πλάτων περιστάνει αὐτὸν ὡς διατρέθοντα παρ' Ἐπικράτη τῷ δημαγωγῷ, πολίτη φαύλῳ και ἐπικαλούμενῳ Σχεσφόρῳ διὰ τὸν βαθὺν αὐτοῦ πῶγονα, ἐν τῇ οἰκίᾳ Μορύχου τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ, κωμωδομένου ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους διὰ τὴν ἀσωτίαν και ἀδδηφαγίαν του. Ὁ δὲ Σωκράτης, ὅστις συνήθως ἐνδιέτριβεν ἐντὸς τοῦ ἄστεος, ὅστις ἐν δευτέρῳ λόγῳ ἐτίθετο τὴν σπουδὴν τῆς φύσεως καθὼς ἀχρηστον εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, εἰσάγεται ἐνταῦθα ἐμμένων εἰς τὰς ἐξεις του· διότι και νῦν χάριν φιλομαθείας ἐλαυνόμενος ὑπὸ ἀκαθέκτου ἐπιθυμίας ἵνα ἀκούσῃ τὸν λόγον τοῦ Λυσίου, ὃν ὁ Φαίδρος πορευόμενος πρὸς περίπατον ἐξῶ τείχους ἐκόμιζε μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὸ τὸ ἱμάτιον, συγκατατίθεται νὰ τὸν παρακολουθῆσῃ λέγων πρὸς αὐτὸν, ἡ ἐξοχή και τὰ δένδρα οὐδὲν θέλουν νὰ με διδάσκωσιν, ἀλλ' οἱ ἐν τῷ ἄστεϊ ἄνθρωποι· πλὴν σὺ, ὦ Φαίδρε, εὐρες τὸν τρόπον νὰ με ἐγκύσει εἰς τὴν ἐξοχὴν· διότι καθὼς οἱ ὀδηγοῦν-

τες πεινῶντα πρόβατα τὰ ἀναγκάζουσι νὰ τοὺς ἀκολουθῶσι σείοντες πρὸ αὐτῶν κλάδον ἐλαίας ἢ καρπὸν τινα, οὕτω και σὺ δεικνύων εἰς ἐμε τετράδια λόγων δύνασαι νὰ με φέρῃς μέγρι τῶν ἐσχάτων ὁρίων τῆς Ἄττικῆς και ἔτι πορρωτέρω. Δὲν ἐπιταί ὁμοίως ἐκ τούτων ὅτι ὁ Πλάτων προϋτίθετο ἵνα παραστήσῃ τὸν Σωκράτη ὡς περιφρονοῦντα και ἀποστρεφόμενον τὴν φύσιν, ἧς τινος τὰς γοητείας αὐτὸς ἀπ' ἐναντίας ἐνδομύχως αἰσθάνεται και γίνεται διερμηνεύς τῶν καλλονῶν τῆς μετὰ ζωῆας περιπαθείας και ἐνδιαφέροντος, ἀλλ' ὡς πικρὴ σθένει ἀγωνιζόμενον ὅπως καταστήσῃ εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτογνωσίαν, ἣν εἰσεύρει ὡς τὸ μόνον προσφευγὸν ὄργανον πρὸς κατανόησιν οὐ μόνον τῆς φύσεως, ἀλλὰ και αὐτῆς τῆς δημώδους θρησκείας. Ὅθεν και ἐρωτώμενος ὑπὸ τοῦ Φαίδρου ἐν τῷ περιπάτῳ τί ἐδόξαζε περὶ τῆς μυθολογουμένης ἀρπυγῆς τῆς Ἰφριθυίας ὑπὸ τοῦ Βορέου, ἧτις λέγεται ὅτι ἐγένετο ἐνῶ ἐκείνη συνέπιπτε μετὰ τῶν Νυμφῶν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ, διαδηλοῖ ὅτι οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν διὰ τῆς φυσικῆς ἀλληγορικὴν ἐξήγησιν τῆς μυθολογίας ματαιοπονοῦσι· διότι ἡ ἐξήγησις αὐτὴ μονομερὴς οὐσα και μὴ παραδεχομένη μήτε τὸ ἱστορικὸν, μήτε τὸ ἠθικομαθηματικὸν στοιχεῖον τῶν μυθολογικῶν παραδόσεων, εἶναι ἀνεπαρκὴς και ἀσφαιρέτος. Ἐγὼ δὲ, λέγει ὁ Σωκράτης, δὲν ἔχω καιρὸν ν' ἀσχολῶμαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ περιοριζόμενος νὰ πιστεύω ὅ,τι και οἱ πολλοὶ καταγίνομαι πῶς νὰ ἐκπληρώσω τὸ Δελφικὸν παράγγελμα, πῶς νὰ γνωρίσω τὸν ἐαυτόν μου. Ἀλλ' ἐμβαθύνοντες ἔτι ἐνδοτέρω εἰς τὴν ἐννοιαν τῆς ῥήσεως ταύτης, ἣν ὁ Πλάτων θέτει εἰς τὸ στόμα τοῦ Σωκράτους, συνάδουσαν πρὸς τὸν χαρακτήρα του, κατανοοῦμεν ὅτι ὁ φιλόσοφος ἀντιτατόμενος κατὰ τῆς εἰς τὴν ἐποχὴν του ἐπικρατοῦσης φυσικῆς και ἀλληγορικῆς τῶν μύθων ἐξηγήσεως, ὑποστηρίζει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐρμηνευτικὴν μέθοδον, ἧτις δέον νὰ διεξάγῃται ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς ψυχολογικῆς και ἠθικῆς αὐτογνωσίας.

Εἰς δὲ τὸν χαρακτήρα τοῦ Σωκράτους ἀντίκειται ὁ τοῦ Φαίδρου, ὅστις ὀργᾶ μὲν, ὡς ὁ Σωκράτης, πρὸς τὴν τῶν λόγων ἀκρόασιν και πρὸς τὸ κάλλος, ἀλλὰ περὶσταται ὡς μαλθακὸς και χαῦνος, δεικνύμενος εἰς ἄκρον φιλόζωως και προνοητικὸς περὶ τῆς υγιείας του, προτιμῶν ἐπὶ τὸ ἀνετώτερον τοὺς ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς περιπάτους ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις δρόμων, ἐνθα καθὼς φιλόσοφος και φιλόλογος ὀφείλει νὰ ἐνδιετριβῇ, ὡς ὁ Σωκράτης. Τεκμήριον δὲ τῆς ἠδυπαθείας αὐτοῦ και διαθύσεως ἔστω και ἡ ὁμολογία του ὅτι σήμερον μόνον ἕνεκεν τοῦ ὑπερβολικοῦ κάσωνος ἔτυχεν νὰ ἦναι ἀνυπόδουτος, ἐνῶ ὁ Σωκράτης ἀεὶ γυμνόπους ἐβάδιζεν. Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτος και ἡ ἐκ τοῦ ἀγόνου τῆς διανοίας του

προερχομένη τυφλὴ αὐτοῦ ὑποταγὴ εἰς τὸ κύρος τῶν ἄλλων, ἀποστηθίσαντος κατὰ λέξιν τὸν λόγον τοῦ Λυσίου και διὰ τὸ ἀσθενὲς και ἄστατον τῆς ἰδίας αὐτοῦ κρίσεως· εὐκόλως μεταβάλλοντος γνώμην και ἀδικοσυνίστως ἀποδεχομένου πᾶσαν νέαν σοφιστικὴν διδασκαλίαν, πᾶν νέον ἄκουσμα.

Τέλος δὲ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν περὶ τῆς εἰσαγωγῆς ταύτης ἡμετέρων παρατηρήσεων προσθετέον ἐνταῦθα και τὴν αἰτίαν δι' ἣν ὁ Σωκράτης ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ Φαίδρου τὴν πίστην και κατὰ γράμμα ἀνάγνωσιν τοῦ ὅλου λόγου τοῦ Λυσίου, ἀποδοκιμάσας τὴν παρ' ἐκεῖνου γενομένην πρότασιν τοῦ νὰ διέλθῃ ἐν συνόψει τὴν ὑπόθεσιν και τὰ κυριώτερα ἐπιχειρήματα τοῦ αὐτοῦ λόγου. Ἡ αἰτία εἶναι προφανής. Τρόπον τινα διὰ τοῦ μέσου τούτου ὁ Πλάτων προεξαγγέλλει ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ Φαίδρου, ἀλλὰ κατὰ τοῦ Λυσίου, ὅτι ἡ μετὰ ταῦτα γενησομένη ἐπίκρισις τοῦ λόγου ἀφορᾶ ἀποκλειστικῶς αὐτὸν τὸν ῥήτορα, ἀλλ' οὐχὶ τὸν Φαίδρον τὸν ἀπλῶς ἀναγινώσκοντα, συνάμα δὲ ὑπαίτινίττεται ὅτι ἡ σοφιστικὴ αὐτὴ μελέτη, εἰ και συνταχθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ φιλοσόφου, ἀπομμιεῖται ὁμοίως ἀκριβέστατα τὸ λεκτικὸν και πραγματικὸν τῶν λόγων τοῦ Λυσίου.

Μέρη πρῶτον τοῦ Διαλόγου.

Λόγος τοῦ Λυσίου.

Ὁ γράψας τὸν λόγον τοῦτον εἶναι μὲν ἐραστῆς νεανίου τινός, ἀλλ' ἀποπειράται ἵνα τῷ ἀποδείξῃ ὅτι προτιμότερον εἶναι νὰ χαρισθῇ εἰς αὐτὸν τὸν μὴ ἐμπαθῶς ἐρώντα, ἢ εἰς ἄλλον τινα ὑπὸ τοῦ πάθους τοῦ ἔρωτος ἀποτυφλούμενον. Ὁ λόγος οὗτος κατ' εἶδος μὲν θεωρούμενος, εἰ και συνίσταται ἐκ περιόδων στρογγύλων και τετορευμένων, εἰ και τηρεῖ ἐπακριβῶς πάντας τοὺς ῥητορικὸς κανόνας, ἔχει ὁμοίως και πολλὰ τὰ ἐλλείμματα· διότι τὸ μονότονον τοῦ ῥυθμοῦ, ἡ ὑπὸ διαφορῶν μορφᾶς συνεχῆς ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς ἐννοίας, ἄμοιρος οὔσα ποικιλίας, πρόοδου και ἀναπτύξεως, τίκεται κόρον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου, ἐφ' ὅσον, κατὰ τὴν εὐστοχον τοῦ Σωκράτους παρατήρησιν, τὸ θέμα τοῦ λόγου εἶναι λίαν ἐπιπόλαιον, ξηρὸν και ἄγονον, ὅπερ ἀποκλείει τὴν εὐρεσιν ἧτις ἀπορρέει ἐκ τοῦ ἔνθουσιασμοῦ και τῆς ἐμπνεύσεως τῆς ἀκροτάτης ταύτης βαθμίδος τοῦ πνεύματος, ἐπιδέχεται μόνον τὴν τῶν διανοημάτων διάθεσιν και κατὰ τὰς ἀνήκουσαν εἰς τὴν ταπεινὴν σφαιρὰν τῆς ἐμπειρίας και τῆς ῥητορικῆς ἐξασκήσεως. Κατὰ δὲ τὴν ὕλην θεωρούμενος ὁ λόγος οὗτος εἶναι τὸ ἀπεικόνισμα τῆς τότε ὑπαρχούσης ἠθικῆς διαφθορᾶς και ἐξαχρειώσεως τῆς ὑψηλοτέρης κοινωνίας, ἧτις θέλει μὲν νὰ πράττῃ τὸ ἐγκλημα, ἀλλὰ προτιμοῖται τὴν ἀετήν, ἵνα μὴ λά-

Εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τῶν φύλων αὐτῆς πράξεων. Ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐφεξῆς ἐπομένου πρώτου λόγου τοῦ Σωκράτους ἡ κοινωνικὴ αὐτῆς τάσις ὑπεμφαίνεται καὶ ἡ προσποίησις ῥητῶς ἐκφέρεται (1). Ὅτι δὲ ὁ Λυσίας ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ διανοεῖται τὴν χαμερπῆ σωματικὴν ἠδονὴν γίνεται προσετι καταφανῆς ἐκ τῆς τοῦ ἐνδοκασμοῦ καὶ τῆς ἀοριστίας μεθ' ἧς πραγματεύεται περὶ τοῦ ἔρωτος, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Σωκράτης μόλις καὶ μετὰ βίας συγκατατίθεται, τοῦ Φαίδρου ἐκλιπαροῦντος αὐτὸν ἵνα διαλάβῃ καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἀναγκαζόμενος ὅπως τηρήσῃ τὴν αὐτὴν ποταπὴν ἔννοιαν τοῦ ἔρωτος, ἣν καὶ ὁ Λυσίας ἔθετο ὡς βᾶσιν τοῦ λόγου του, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τέλος πάντων πρὶν ἢ ἀρξῆται λέγειν ἐγκαλύπτει τὸ πρόσωπόν του ἀισχυόμενος, ὡς φαίνεται, διὰ τὸ ταπεινὸν καὶ ἀπρεπεῖς τῆς τοῦ λόγου ὑποθέσεως.

Οὗτος λοιπὸν ὁ λόγος τοῦ Λυσίου προβάλλεται ὡς παράδειγμα τῆς δημώδους ῥητορικῆς, ἐπιλήψιμος κατὰ τε τὸ εἶδος καὶ καθ' ὕλην, πλὴν σχετικῶς πρὸς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Πλάτωνος, αἵτινές εἰσι πολλὰ ὑπέριτερα τῶν ἠθικῶν ἀναγκῶν τῆς ἐποχῆς του, σχετικῶς πρὸς τὴν ὑψηλὴν φιλοσοφικὴν περιωπὴν, ἐφ' ἧς ἱστάμενος ἐποπτεύει τὴν φύσιν τοῦ ἔρωτος· ἄλλως δὲ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς τότε κοινωνικῆς καταστάσεως, κέκτηται πολλὰς ἐξωτερικὰς καλλονὰς, αἵτινες δύνανται νὰ καταγοητεύσωσι τοιοῦτον ἐπιπόλαιον ἔραστον τοῦ κάλλους, οἷος ὁ Φαῖδρος. Ὄθεν πρὸς τοῦτο τὸ παράδειγμα τῆς δημώδους ῥητορικῆς ὁ συγγραφεὺς ἀντιπαρατίθεισιν ἕτερον διαφέρον τοῦ πρώτου, οὐχὶ κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὸ ἐμπεριεχόμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν καθὸ εὐρυθμότερον καὶ κανονικώτερον, ὑπεμφαίνων διὰ τούτου ὅτι μόνος ὁ φιλοσοφῶν, μόνος ὁ ἐπιβρόντων τὴν διάνοιαν αὐτοῦ διὰ τῆς ὄντως ἐπιστήμης, διὰ τῆς οὐσιώδους καὶ ἰδανικῆς ἀληθείας ἀποκρίνεται κύριος καὶ τῆς μορφῆς, δυνάμενος ἐξ ὑποκειμένου ἢ ἀποτελέσῃ τι καὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν πλευρὰν ἐντελὲς καὶ ἄριτον.

Ὁ πρῶτος Σωκρατικὸς λόγος.

Ἐνάρχεται τοῦ λόγου ὁ Σωκράτης ἐπικαλούμενος τὰς Μούσας τὰς ἐπονομασθείσας *Λιγείας*, εἴτε διὰ τὸ ὀξυφώνων αὐτῶν καὶ λάλον, εἴτε διὰ τὴν συγγενείαν τῶν πρὸς τὸ μουσικὸν γένος τῶν Λιγύων. Ὅποτέρων δὲ τῶν παραγωγῶν τούτων καὶ ἂν παραδεχθῆ τις, εὐκόλως κατανοεῖ ὅτι ἐν αὐταῖς ἔγκειται δριμύς σαρκασμὸς κατὰ τοῦ Λυσίου· διότι κατὰ μὲν τὴν πρῶτην θίγονται τὰ δύο προσημειωθέντα τοῦ

λόγου του ἐλλείμματα, τὸ μονότονον τοῦ ρυθμοῦ, καὶ ἡ συνεχὴς ἐπανάληψις τῶν αὐτῶν ἔνοιῶν, ἣτοι τὸ λάλον αὐτοῦ καὶ ἀδόλεσχον· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐὰν ἀναμνησθῶμεν ὅτι παρά τοις ἀρχαίοις οἱ Λίγυες ἦσαν διαβόητοι ἐπὶ ψευδολογίᾳ, σιωπηλῶς χαρακτηρίζεται τὸ ψεῦδος τοῦ λόγου του, ἐφ' ὅσον μάστα ὁ Σωκράτης προσημαζόμενος διαβρήδην ἀναφέρει, ὡς ἀνωτέρω παρετηρήθη, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτοῦ εἰσαγόμενος ἐραστῆς, ὅστις εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον πρὸς τὸ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Λυσίου ἀπαντώμενον, καὶ τοὶ ἐρῶν μερικίσκον τινὰ οὐχ ἤττον ἢ οἱ ἄλλοι ἔρασταί, ἅτε ὅμως πανοῦργος ἂν καὶ ὑπουργὸς τὸν κατέπεισεν ὅτι δὲν τρέφει πρὸς αὐτὸν ἔρωτα.

Ἐὰν δὲ ἤδη παραλληλίζοντες τὸν τρόπον δι' οὗ ἐκάτεροι, ὁ, τε Σωκράτης καὶ ὁ Λυσίας, ἐπραγματεύθησαν τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, λάβωμεν ὡς γνώμονα τοῦ παραλληλισμοῦ τὰς δύο ἐκείνας ιδιότητες, ἅς τινὰς ὁ Σωκράτης, ὡς ἐφθήμεν εἰπόντες, ὑπέθετο ὡς τὰς ἀναγκαίας τοῦ λόγου ἀρετὰς, τὴν διάθεσιν ἢ διάταξιν καὶ τὴν εὐρεσιν, κατ' ἐκείνην μὲν ἀνευρίσκουμεν τὸν Σωκρατικὸν λόγον προέχοντα· διότι οὗτος ὀρθοῦται ἐκ τινος γενικῆς ἀρχῆς, ἐκ τινος ἐξηγήσεως τοῦ ἀντικειμένου ὀρίζων πρῶτον τὴν ἔνοιαν τοῦ ἔρωτος, ἐνῶ ὁ λόγος τοῦ Λυσίου ὀρθοῦται ἐκ τοῦ μερικοῦ, ἐκ τοῦ προσωπικοῦ, προτάτων οὐχὲν προοίμιον ἀλλ' ἐπίλογον καὶ ἀρχόμενος ἐκ τοῦ σημείου ἐκείνου, εἰς ὃ ὤφειλε νὰ κατακρήνησιν περαινῶν τὰς σκέψεις του ὁ ἐραστῆς ὅστις ἐπιζητεῖ νὰ πείσῃ τὸν ἐρώμενον. Κατόπιν δὲ ποιούμενος διάκρισιν, ἣν παρέλειψεν ὁ Λυσίας μετὰ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἐρῶντος, (ἣτις καλεῖται ἔρωσ, ὀρθοῦται οὐσα ἐπιθυμία τοῦ σωματικοῦ κάλλους, καὶ τῆς τοῦ μὴ ἐρῶντος, (διότι καὶ οἱ μὴ ἐρῶντες ἐπιθυμοῦσι τῶν καλῶν) ἣτις καλεῖται σωφροσύνη, ἐπικτήτος οὐσα δοξασία καὶ ἔλλογος σκέψις τοῦ ἀρίστου, καὶ ὑπάγων τὰ δύο ταῦτα εἶδη τῶν ἐπιθυμιῶν ὑπὸ τὴν γενικὴν ἔνοιαν τῆς ἐπιθυμίας ἢ τῆς πρὸς τὸ καλὸν τάσεως, διαθέτει κατὰ λογικὴν τάξιν τὴν σειρὰν τῶν ἐπιχειρημάτων του. Αἱ προτάσεις καὶ αἱ περίοδοι στενωπῶς πρὸς ἀλλήλας συνδεόμεναι, ἔχουσι σαφῆσειαν καὶ ἐνάργειαν· ὁ λόγος ῥέει ὁμαλῶς καὶ λείως, ὅπως εἰπεῖν τὰ πάντα οἰκονομοῦνται καὶ διατάσσονται λογισμένως καὶ κανονικῶς πρὸς κατορθώσιν τοῦ ἐπιδικωμένου σκοποῦ.

Καὶ κατὰ τὴν εὐρεσιν δὲ ἀναδείκνυται οὐχ ἤττον ὑπέριτερος τοῦ Λυσιακοῦ λόγου· διότι ὁ Πλάτων ἐν τῷ πρώτῳ τούτῳ Σωκρατικῷ λόγῳ ἐπιλαμβάνεται μόνου τοῦ ἀρνητικοῦ μέρους, ὅτι δηλ. ὁ ἐρώμενος δὲν πρέπει νὰ χριζέται εἰς τὸν ἐρώοντα, παραλείπει δὲ ἐπὶ τούτου τὸ θετικὸν ὅτι πρέπει νὰ χριζέται εἰς τὸν μὴ ἐρώοντα. Καὶ τῶν ἐπιπέδων εὐκόλως ἠδύνατο ὁ συγγραφεὺς νὰ ψέξῃ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κληθέντα ἔρωτα,

ἣτοι τὴν αἰσθητικὴν ἐπιθυμίαν, τὸ πάθος, χαρακτηρίζων αὐτὸν προσηκόντως· διότι τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τοῦ πάθους εἰσὶν εὐδιάγνωστα, ταῦτα εὐκόλως κατανοεῖ ὁ ὀρθὸς λόγος, ἡ κοινὴ τῶν ἀνθρώπων φρόνησις, ἣτις κατὰ τὴν διάγνωσιν ταύτην συναίρει πρὸς τὴν ἐπιστήμη, πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν ἠθικὴν θεωρίαν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ μὴ ἐρῶν παρίσταται ὡς τοιοῦτος μόνον κατὰ προσποίησιν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον, ἔπεται ὅτι αἱ τάσεις του δὲν διαφέρουσι τῶν τοῦ ἔρωτος, ἀλλὰ καλύπτονται ὑπὸ τὸ προσωπικόν τῆς ἀρετῆς ἵνα ἐπιτηδεύσῃ ὑπεκφύγῃ τὴν ποινήν τοῦ ἀμεταβλήτου Νόμου τῆς ἠθικῆς τάξεως. Ἡ φρόνησις, ὑπ' ἧς ὁ μὴ ἐρῶν διασχυρίζεται ὅτι καθοδηγεῖται καὶ διευθύνεται εἰς τὰ διανοήματα καὶ τὰς πράξεις του, εἶναι καὶ αὐτὴ ἐγωϊστικὴ, δὲν σημαίνει ἄλλο τι εἰμὴ ὑπερβάλλοντα βαθμὸν ὑπουλότητος καὶ ὑποκρίσεως πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς κτηνώδους ὀρέξεως. Ὄθεν ὁ μὴ ἐρῶν συγκαταλεκτέος εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν μετὰ τοῦ ἐρώοντος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐξελέγχεται ἐπιφαυρότερος τούτου, ἅτε εἰλικρινῶς καὶ ἀνοκρίτως ἐκδηλοῦντος τὰς ἀλόγους αἰσθητικὰς ὀρμὰς του. Ὄθεν ὁ Σωκράτης, ἀφοῦ ἐψέξε τὸν ἐρώοντα ἀναπτύσσας τὴν ἐκ τούτου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔρωτος του προερχομένην φθορὰν τοῦ τε πνεύματος καὶ τοῦ σώματος καὶ τὴν ζημίαν τῆς περιουσίας τοῦ ἐρωμένου, καὶ τὴν μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πάθους τοῦ ἀπιστίαν καὶ ἀλλοίωσιν τῶν ἐρωτικῶν του διαθέσεων, διακόπτει κατὰ τὸ πρῶτον μέρος τὸν λόγον του, καὶ τοὶ τοῦ Φαίδρου προτρέποντος νὰ συνεχίσῃ καὶ τὸ δεύτερον μέρος, ἵνα, καθάπερ μέχρι τοῦδε ἐψέξε τὸν ἐρώοντα, οὕτω καὶ νῦν ἀπ' ἐναντίας ἐπαινέσῃ τὸν μὴ ἐρώοντα ἀπαριθμῶν τὰ ἐκ τούτου πηγάζοντα ὠφελήματα. Τὸ πραγματικὸν λοιπὸν καὶ οὐσιώδες αἴτιον τῆς ἐνταῦθα καταπύσεως τοῦ λόγου εἶναι ὅτι ὁ μὴ ἐρῶν δὲν ἀντίκειται πρὸς τὸν ἐρώοντα, δὲν εἶναι ἕτερον τι πρὸς τούτον ἐφ' ὅσον τὴν αὐτὴν τάξιν ἔχει καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπιδιώκει, διαφέρει δὲ μόνον καθότι ὑπολογίζεται τὰ ὀδυνηρὰ τοῦ παρόντος ἀποτελέσματα καὶ ἀποπειρᾶται δι' ἐπιπλάστων μέσων νὰ ὑπεκφύγῃ. Τὸ καθ' αὐτὸ ἄρα θετικόν, τὸ ἀντίθετον πρὸς τὸν αἰσθητικὸν ἔρωτα, οἷον τὸν ἐννοεῖ ὁ Λυσίας ἣτοι ὁ κοινὸς νοῦς, εἶναι αὐτὸς ὁ ἔρωσ ὑψωμένος εἰς ἀνωτέραν δύναμιν, εἶναι ὁ ἔρωσ πρὸς τὸ θεῖον, τὸ ἰδανικόν, ὁ ἐντελῶς θριαμβεύων κατὰ τῆς ταπεινῆς αἰσθητικότητος. Ὄθεν οἱ δύο προεκτεθέντες λόγοι, ὁ τοῦ Λυσίου καὶ ὁ πρῶτος τοῦ Σωκράτους περιέχουσι τὴν ἀρνητικὴν ἔνοιαν τοῦ ἔρωτος, προεξομαλύνοντες καὶ προπαρασκευάζοντες τὴν ὁδὸν εἰς τὸν δεῦτερον Σωκρατικὸν λόγον περιέχοντα τὴν θετικὴν καὶ ἀληθῆ ἐκείνου ἐνοιαν.

Πατέρα δὲ τοῦ πρώτου τούτου λόγου τοῦ ἀποκαλεῖ ὁ Σωκράτης ὅτε μὲν τὸν Λυσίαν (σ. 257 B.) ὡς παρακολουθήσας τὰ ἴχνη τούτου καὶ ἀπομιμηθεὶς τὴν περὶ τοῦ ἔρωτος πραγματείαν του, ὅτε δὲ τὸν Φαῖδρον (σ. 244 A.), τὸν πιστὸν ὀπαδὸν καὶ θιασώτην τοῦ Λυσίου· ἄλλοτε δὲ ἀποδίδει αὐτὸν εἰς τὴν ἐμπνευσιν τῆς Σαπφούς ἢ τοῦ Ἀνακρέοντος (σ. 235.), τῶν ἐρωτικῶν Ποιητῶν τῶν ἐκπροσωποῦντων τὴν κατωτέραν αἰσθητικὴν τῶν Ἀιολέων ποίησιν· ἐτι δὲ καὶ εἰς τὰς Νύμφας, (σ. 238 Δ. καὶ 241 E) ὑποδεστέρας τῆς φύσεως θεότητος, δι' ὧν συμβολικῶς παρίσταται τὸ ταραχῶδες τοῦ πάθους καὶ τῶν αἰσθητικῶν ὀρμῶν, ἅς τινὰς ὁ λόγος του τείνει ὅπως ἐκδηλώσῃ διὰ τε τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς λέξεως. Γενομένης δὲ ἤδη μνείας περὶ τῆς Πλατωνικῆς κριτικῆς τῶν συμβόλων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως, δεόν ἵνα μὴ παραδράμωμεν ἀνερμήνευτον καὶ τὴν συμβολικὴν παράστασιν περὶ τῆς θεῶν ἐπιβληθείσης τιμωρίας εἰς τὸν Ὀμηρὸν τὸν πατέρα τῆς ἐποποιίας, ὅστις ἀπετυφλώθη διότι διὰ τῆς κατηγορίας ἠσέβησε περὶ τὴν θεῶν Ἑλένην, ὡς ὁ Σωκράτης ἐξομολογεῖται τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περὶ τὸν ἔρωτα ἀσέβειαν, βλασφημίας κατὰ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προεκτεθέντος λόγου του. Ἡ τύφλωσις αὕτη εἶναι σύμβολον τῆς ἀγνοίας τοῦ ἐπικοῦ ποιητοῦ, ἀπρίξι ἀντεχομένου τῶν μύθων καὶ τυφλοῦ ὄμμασι πιστεύοντος τὴν δημώδη θρησκείαν καὶ τὴν παράδοσιν. Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἀμάρτημα μετὰ τοῦ Ὀμήρου περιέπεσε καὶ Στησίχορος ὁ λυρικὸς ποιητῆς καὶ τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ὑπέστη, ἀλλ' ὑπερέβη τὸν Ὀμηρὸν, καθότι ἐπὶ γνοῦς τὴν αἰτίαν τῆς τυφλώσεώς του ἐνόησε διὰ τίνος μέσου ἀγνίσεται καὶ λαμβάνει καθαρίσιν ὁ ἄμαρτάνων περὶ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν μυθολογίαν. Ὄθεν διὰ τῆς παλινωδίας του ἀνακαλέσας τὰς προτέρας τῆς Ἑλένης βλασφημίας του ἀνέβλεψε· διότι ὁ λυρικὸς ποιητῆς στρέφεται εἰς κύκλον εὐρύτερον ἢ ὁ ἐπικός, ἔχει τὰ αἰσθηματὰ του καὶ ἐξωτερικεῖ μετὰ μειζονος ἐλευθερίας τὰς περὶ τῶν μύθων προσωπικὰς δοξασίας του. Ὄθεν καὶ ὁ Σωκράτης ὅστις εἰς τὸν περὶ τοῦ ἔρωτος ψόγον ἠκολούθησε τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, τὴν δημώδη παράδοσιν, μέλλων ἤδη νὰ παλινωδῆσῃ, νὰ πλέξῃ τὸ ἐγκώμιον τοῦ Θεοῦ, ὑποθέτει αὐτὸ ὡς ἔργον τοῦ αὐτοῦ Στησιχάρου, διότι οὗτος ἐκπροσωπεῖ τὴν ὄντως θρησκευτικὴν καὶ περίσεμον λυρικὴν τῶν Δωριέων ποίησιν, ἣτις ὑπὸ τοῦ Πινδάρου προήχθη εἰς ὕψιστον βαθμὸν τελειότητος, διότι τούτου τὸ παράδειγμα μιμούμενος καὶ ὁ Σωκράτης ἐπιχειρεῖ ὅπως ἀπευθύνῃ παλινωδία πρὸς τὸν ἔρωτα, καὶ διότι ἐπὶ τέλος ἢ ἀπόφασιν τοῦ Σωκράτους ἢ ἀπαγγελίᾳ τὸν δεῦτερον αὐτοῦ λόγον μὲ γυμνὴν τὴν κεφαλὴν, καὶ ὅχι ὡς τὸν πρῶτον ὑπ' αἰσχύνης ἐγκακαλυμμένος ἀναλο-

(1) Ἢν οὕτω δὴ παῖς, μᾶλλον δὲ μερικίσκος μάλα καλῶς. Τούτῳ δὲ ἦσαν ἐρασταὶ πάντοτε πολλοί· εἰς δὲ τις αὐτῶν αἰμύλος ἦν, δὲ οὐδὲν ἤττον ἐρῶν ἐπεπέσει τὴν παιδᾶ, ὡς οὐκ ἐφ' ἦν. — Φαῖδρος, σελ. 297, B.

γεί πρὸς τὴν τύφλωσιν καὶ ἀνάβλεψιν τοῦ μεγάλου ἐκείνου Λυρικοῦ.

Ἐντεῦθεν οὖν συνάγεται ὅτι ὁ Σωκράτης θεωρεῖ τὸ ἐμπεριεχόμενον τοῦ ἐπομένου λόγου του ὡς ἀπλὴν ποιητικὴν ἔμπνευσιν, ὡς μυθικὴν μορφὴν καλύπτουσαν τὸ ἀληθές. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἰ καὶ συμπαθεῖ πρὸς τὸν Στησίχορον, εἰ καὶ ἐκδηλοῖ τὴν πρὸς τὸν ποιητὴν πνευματικὴν αὐτοῦ συγγένειαν, δὲν ἐννοεῖ ὁμοῦ καὶ νὰ συνταυτισθῇ ὀλοσχερῶς μετ' αὐτοῦ ἀπεναντίας μάλιστα ῥητῶς διαβεβαίωσι ὅτι αὐτὸς θέλει ὑπερβῆν ἀμφοτέρους κατὰ τὴν φρόνησιν, τὸν τε Ὀμηρον τὸν ἀγνόησαντα τὴν αἰτίαν τῆς τυφλώσεώς του, καὶ τὸν Στησίχορον, ὅστις πρότερον ὑποστάς τὴν τύφλωσιν καὶ κατόπι ἐπιγνοὺς τὴν αἰτίαν τῆς τιμωρίας ταύτης, ἐποίησε τὴν πρὸς τὴν Ἑλένην Παλινοῦδιαν του· διότι αὐτὸς θέλει ἀποπειραθῆν ὅπως ἀποδώσῃ τὴν πρὸς τὸν Ἐρωτα ὀφειλὴν του πρὶν ἢ πάθῃ τι κακὸν περὶ αὐτοῦ.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ἘΝ ΑΜΕΡΙΚῆ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλὰδ. 430.)

IB'.

Ἐφημερίδες ἐν Ἀμερικῇ.

Ἐλέγετο πρό τινων ἐτῶν, ἴσως δὲ καὶ σήμερον λέγεται, ὅτι ἡ ἐφημεριδογραφία εἶναι ἡ τετάρτη τοῦ Κράτους ἐξουσία· ἀνκντὶρῆτον ὁμοῦ ὅτι ἐν Ἀμερικῇ ὅπου πάντες, κατὰ τὴν πλῆθος καὶ αὐτὰς τῶν χωρίων τὰς ἐσχάτας, γινώσκουσι τὸ ἀναγινώσκω, ἡ ἐφημεριδογραφία πρέπει νὰ καταταχθῇ οὐχὶ εἰς τὴν τετάρτην ἀλλ' εἰς τὴν πρώτην τάξιν· διότι πράγματι, εἰς οὐδὲν μέρος τῆς γῆς ὅσον ἐνταῦθα, αἱ ἐφημερίδες ἐπενεργοῦσι τοσοῦτον ἐπὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐπὶ τὴν δημοσίαν γνώμην. Καλῶς συντασσόμενα συνήθως, περιπτώσων εὐσυνειδήτως τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ, καὶ γίνονται στερεώτατα στηρίγματα τῶν μεγάλων ἀρχῶν τοῦ πολιτεύματος. Ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐκλογῶν, ὅτε αἱ μὲν μερίδες ἀντιπαράσσονται, αἱ δὲ ἰδέαι συγκρούονται ἀκάθεκτοι, ὁ πόλεμος τῶν ἐφημερίδων καθίσταται ζωηρότατος καὶ τρικυμωδῆς· μετ' αὐτὰς ὁμοῦ, ἅμα γνωσθεὶς τῆς γνώμης τῶν πλειοψηφούντων, οὐ μόνον γαλήνιζα ἀλλὰ καὶ παύει ἐξ ὀλοκλήρου. Ναι μὲν αἱ πλειοψηφίαι δὲν εἶναι ἀλάθητοι, ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἀπατώνται· ἐν Ἀμερικῇ ὁμοῦ ὅπου ἕκαστος ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ψηφοφορῇ, ὅπου πάντες ἀναγινώσκοντες ἔχουσι τὸν ἐρῶν νὰ φωτίζωσι τὸν νοῦν αὐτῶν διὰ τοῦ νοῦς

τῶν ἄλλων, τὸ ποῖον εὐρίσκεται σχεδὸν πάντοτε πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποσοῦ. Ἄλλως καὶ τὸ μετακινητὸν πασῶν τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καθιστᾷ εὐκολωτέραν τὴν διόρθωσιν τῶν ἐσφαλμένων, ἅμα δὲ καὶ ἐρεθίζει τὴν ἄμιλλαν καὶ προκαλεῖ ἀδικόπως τὴν πρόοδον. Περιττὸν δὲ νὰ προσθέσω ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς τύπος, ὅλως ἀχαλίνωτος, πρώτην ἐντολήν ἔχει τὴν διάδοσιν πάντων τῶν πολιτικῶν καὶ οικονομικῶν τρόπων, ὅσοι ἐνισχύουσι μὲν τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν, ἀξιάνοισι δὲ τὴν κοινὴν εὐζωίαν.

Μέγας εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐκδιδομένων ἐφημερίδων, ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας· ἐξ αὐτῶν δὲ ὑπάρχουσι τινες ὁμιλοῦσαι περὶ κοινῆς καὶ θρησκείας ὡς μαινόμεναι, καὶ ζητοῦσι ν' ἀνατρέψωσι τοὺς ἐλευθέρους θεσμούς καὶ ν' ἀντικαταστήσωσι αὐτοὺς δι' ἀπολύτου καὶ μισαλλοδόξου ἐξουσίας. Λέγουσι δὲ ὅτι ἡ εὐδαιμονία τῶν Ὁμοσπόντων πολιτειῶν εἶναι ψευδής, καὶ ὅτι ἡ ἐλευθερία αὐτῶν εἶναι πλήρως ἀτοπημάτων, προοιωνίζονται μέγιστα δυστυχήματα ἐὰν ἐξακολουθήσωσι λατρεύουσαι διαφοροτρόπως τὸν Θεὸν καὶ ἀπολαύουσαι τῶν ἐπιβούλων πλεονεκτημάτων τῆς ἐλευθερίας. Ὀλίγοι ὁμοῦ οἱ ἀναγινώσκοντες τὰς φατριαστικὰς αὐτὰς ἐφημερίδας, ἐκδιδομένας ὑπὸ Καθολικῶν ἀναγινώσκουσι δὲ αὐτὰς ὅπως γελᾶσωσι, καθὼς γελῶμεν ὁσάκις παιδίον ἀσθενὲς καὶ θρασοῦ φοβερίζει ἡμᾶς μακρόθεν διὰ γρόνων.

Καὶ πανταχοῦ μὲν αἱ ἐφημερίδες ὠφέλιμα, εἰς τὴν Ἀμερικῇ ὁμοῦ ὅπου τὸ λογικὸν κυβερνᾶται δι' ἑκτου εἶναι ἀπαραίτητοι· διότι ἡ ἐλευθερία συζητήσεως κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην εἶναι ἡ ἀσφαλεστάτη τῶν ἐγγυήσεων τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἅμα δὲ καὶ ἡ πηγὴ πάσης προόδου. Ὅπου συγκατοικοῦσι πεντακόσιοι Ἀμερικανοὶ ἐσο βέβαιος ὅτι θὰ εὖρῃ καὶ ἐκκλησίαν καὶ πολιτικὴν ἐφημερίδα· διότι ἐφημερίς καὶ ἐκκλησία εἶναι ἀντικείμενα τῆς πρώτης ἀνάγκης, ἐνῶ τὰ λοιπὰ θεωροῦνται δευτερεύοντα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐμπορικὴ τάξις καὶ ἡ γεωργικὴ εἶναι αἱ μόναι ὑπάρχουσαι εἰς τὰς Ὁμοσπόντους πολιτείας, αἱ ἐφημερίδες, κατὰ μίμησιν τῶν ἀγγλικῶν, ὑπηρετοῦσι θαυμασίως τὰ συμφέροντα αὐτῶν.

Αἱ ἀμερικανικαὶ ἐφημερίδες εἶναι ἄλλαι συλλογαὶ πληροφοριῶν καὶ εἰδήσεων περὶ παντὸς πράγματος καὶ παντὸς τόπου. Ἀλλ' αἱ ἐμπορικαὶ εἶναι καὶ ἐπικρατέστεραι, ἐνῶ περὶ φιλολογίας οὐδόλως ἢ μικρὸν ποιῶνται λόγον. Ἐπειδὴ δὲ μεταχειρίζονται μικρὰ καὶ πυκνὰ στοιχεῖα, καὶ οὐτε ἐγγύησιν δίδουσι, οὐτε εἰς φόρον χροτοσήμερον ὑπόκεινται, πωλοῦνται ἀντὶ δέκα λεπτῶν τὸ φύλλον καὶ αἱ μέγιστα. Διὰ τοῦτο πάντες ἀγοράζουσι καὶ ἀναγινώσκουσι ἐφημερίδας. Ὅποιοῦδήποτε εἶδους εἰδήσιν ἔλεις εἰσαι πάντοτε σχεδὸν βέβαιος ὅτι θὰ τὴν εὖρῃ εἰς τὴν ἐφημερίδα.

Ἀναχωρήσεις καὶ ἀφίξεις ἀτμοπλοίων καὶ ἀτμαμαζῶν, τιμαὶ θέσεων εἰς αὐτὰς καὶ εἰς τὰ θεάτρα, τιμαὶ ἐμπορευμάτων, εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ, οικονομολογικαὶ εἰδήσεις τῆς πόλεως, κίνησις λιμένων, ὀνόματα ἐπιβατῶν ἐλθόντων καὶ ἀπελθόντων, λόγοι ἐπίσημοι, εἰδήσεις ἐξωτερικὰ γελόμεναι ὑπὸ ἰδικιτέρων ἀνταποκριτῶν, καθημεριναὶ περιγραφαὶ παντὸς ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὸ κοινὸν, μέγα πλῆθος παντοειδῶν ἀγγελιῶν περὶ ἐνοικιάσεων, ὑπηρετῶν, ἀγορῶν, πωλήσεων, γάμων, διαζυγίων, ἐρωτικῶν συνεντεύξεων, ἐμπορικῶν προτάσεων, ἀναζητήσεων ἀπολεσθειῶν γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν μὴ εὐρισκομένων, ἀνταποκρίσεων, ἀπειλῶν, συγγνώμης, πάντα ταῦτα καὶ ἄλλα εὐρίσκονται καθ' ἐκάστην εἰς τὰς ἐφημερίδας.

Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν γνωρίζω ἀνάγνωσιν πλέον ἐπαγωγὸν τῆς τῶν ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων· καὶ ἐὰν τις ἀπεφάσιζε νὰ συλλέξῃ καὶ συνεκδόσῃ μέρος τῶν ἐν αὐταῖς ἀγγελιῶν, εἶμι βέβαιος ὅτι θὰ συνέταττε περιζήτητον βιβλίον. Ἰδοῦ τινες ἀρκετὰ περιεργοὶ, τὰς ὁποίας μεταγράφω ἀπαρράλλακτως.

«Ζητεῖται ὑπὸ ὀλιγομελοῦς οἰκογενείας μαγεϊρίσσα καθολικὴ καὶ μονόφθαλμος. Ἀπαιτεῖται δὲ νὰ ἴηαι μονόφθαλμος ἐνεκα σπουδαίων λόγων, οἷτινες θὰ κοινοποιηθῶσι αὐτῇ ἔταν ἐμφανισθῇ εἰς τὴν οἰκίαν 9 Prince Street.»

«Εἶμαι ὁ I. O. K. ἐξ Ἐδεμβούργης. Πρὸ δεκατεσσάρων ἐτῶν δὲν εἶδα τὴν γυναῖκά μου, ἧτοι ἀπὸ τῆς ἀποφάδος ἡμέρας (13 Ἰανουαρίου) καθ' ἧν ὁ ἄτιμος Smith ἐκ Michigan τὴν ἠπάτησεν, ἐγκαταλείψας αὐτὴν μετὰ ταῦτα λιμώττους καὶ ἀπληξιμένην. Σήμερον δὲ ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω τὴν γυναῖκά μου διὰ λόγους ἀνωτέρου συμφέροντος. Παρακαλῶ λοιπὸν θερμῶς ἐκείνους οἷτινες τὴν ἐγνώρισαν, νὰ διακοινώσωσι τὰ κατ' αὐτὴν εἰς τὸ γραφεῖον ταύτης τῆς ἐφημερίδος. Ἡ σύζυγός μου ἔχει σήμερον τριάκοντα τεσσάρων ἐτῶν ἡλικίαν· ἦτο δὲ ξανθὴ, μεσαίου ἀναστήματος καὶ κατ' ἐμὲ εὐμορφος. Βεβαίως θὰ μετεβλήθῃ. Τὰ ἀρκτικὰ στοιχεῖα τοῦ ὀνόματος αὐτῆς εἶναι τὰ ἐξῆς. M. A. B.»

«Ὁ ἰατρὸς P. . . (Office, 164, Broadway) ζητεῖ κεφαλὰς ταινιῶν ἵνα προσκολληθῇ εἰς τινὰ σώματα αὐτῶν, τῶν ὁποίων ἔχει ὠραῖαν συλλογήν. Οἱ ἔχοντες τοιαύτας καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ τὰς πωλήσωσι ἐπιμερῶς, ἢ διευθυνθῶσι εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἰατροῦ ἀπὸ τῆς τρίτης μέχρι τῆς πέμπτης ὥρας. Ὁ ἰατρὸς ἀνταλλάσσει πρὸς κεφαλὰς καὶ σώματα ταινιῶν, κάλλιστα διατηρούμενα.»

«Νέα τις, δεσποσύνη δεκαεννέα ἐτῶν, καταγομένη ἐξ Ἀγγλίας καὶ οὐδένα ἔχουσα συγγενῆ, ἐπιθυμεῖ νὰ κατοικήσῃ μετὰ τοῦ οἰκογενείας ἀμερικανικῆς ἢ ξένης· ἀντὶ δὲ τῶν γεννησόμενων διὰ τὴν διατροφήν αὐτῆς ἐξόδων, ὑπόσχετι νὰ διδάξῃ κύμ-

βαλον, ἄσματος, βράσιμον καὶ τὴν ἀγγλικὴν ἐὰν θέλωσιν. ἔχει δὲ τοὺς τρόπους διακεκριμένους, τὸ πνεῦμα ζωηρὸν καὶ τὸν χαρακτήρα εὐθυμον. Ἄς γράψῃ ὁ θέλων εἰς M. N. A. Post-office. Box 331.»

«ΦΡΕΝΟΛΟΓΙΑ. Clinton Hall 131, Nassau Street. — Ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ, ἀνοιγομένῳ καθ' ἐκάστην, εὐρίσκονται πρότυπα ἐκ γύψου πάντων τῶν εἰς πάντα τὰ εἶδη διακρίθόντων, ἧτοι φιλολόγων, σοφῶν, πολιτικῶν, πειρατῶν, φαρμακευτῶν, κλεπτῶν, φονεῶν, μοιχαλίδων καὶ βλακῶν.»

«ΚΑΜΠΑΝΙΤΗΣ. — Marc Caussidiere, 15, Beaver Street, εἶναι ὁ μόνος πράκτορ ἐν Ἀμερικῇ τῆς οἰκίας Delbeck καὶ Lebeard en Reims. Καλὸς τύπος! καλὸς οἶνος! καὶ καλὴ ὑποδοχή.»

«ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ. Ὁ Λοδοβίκος Πινιολε, attorney at law, 187, Green-wich street. Συνείδησις καὶ μάθησις.»

«ΜΕΣΙΤΗΣ, 4522, Broadway. Παραμάναι, διδάσκαλοι, διδασκάλισσαι, βράπτριαι, μοδίσται κλ. Μέτρια μεσιτικά, διάκρισις δεδοκιμασμένη.»

«Πωλοῦνται εἰς τὸ Ἴπποδρόμιον, ἐνεκα διαλύσεως ἐμπορικῆς οἰκίας, μεγαλοπρεπέστατη τίγρις βεγγαλικὴ, ἀνήθη ἐξ Ἰάβας, ὠραιότατη ἄρκτος, ἐξ-αίρετος λέων, καὶ πολλὰ ἄλλα ἄγρια θηρία, κάλλιστα ἀνατεθραμμένα, ὕγιη καὶ εὐώνα.»

«Ἰατρὸς καταγινόμενος ἰδίως εἰς τὰ νευρικά νοσήματα, ζητεῖ ἓνα ἢ καὶ πολλοὺς παραλυτικούς, ἠπιάν καὶ ἡσυχον ἔχοντας τὴν φύσιν. Ὁ ἰατρὸς προτίθεται νὰ θεραπεύσῃ αὐτοὺς διὰ νέας τινὸς μεθόδου ὑπ' αὐτοῦ ἐφευρεθείσης, ἀπαιτούσης δὲ παρὰ τοῦ ἀσθενοῦς τόσην ὑπομονήν, ὅσην ἐμπειρίαν καὶ ἀγωνίαν θὰ καταβάλλῃ ὁ ἰατρὸς. Ἡ θεραπεία ἀφρευκτος.»

«Νέες τινὲς γυνὴ διαμαρτυρομένη ἐξ Ἀγγλίας, ὀμιλοῦσα ὁπωσοῦν τὴν τε γαλλικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν, ἐπιθυμεῖ νὰ γείνη δευτὴ ὡς ἐπιστάτις εἰς οἰκίαν ἀνδρὸς πρεσβύτου ἔχοντος ἢ μὴ τέκνα, καὶ ἀγαπῶντος τὰς περιηγήσεις διότι καὶ αὐτὴ ἀγαπᾷ αὐτὰς. Ὁ θέλων ἄς γράψῃ διὰ τοῦ ταχυδρομείου, ἐπιθέτων εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὰ στοιχεῖα Α. Οὐ. . .!!

«Ὁ Κ. Βήβ εἰδοποιεῖ τοὺς πελάτας αὐτοῦ (σημειωτέα ἡ λέξις πελάτας) ὅτι πρὸς τοὺς πασιγνώστοις αὐτοῦ νεκροκραββάτοις, πωλεῖ καὶ ὀρασιότατα περιτραχήλια, λαίμοδέτας καὶ μεταξωτά. Ἐλπίζει δὲ ὅτι, ὅπως καὶ μέχρι τοῦδε, θέλει ἀπολαῖν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ δημοσίου ἐνεκα τῆς καλῆς ποιότητος τῶν ἐμπορευμάτων αὐτοῦ. Μεγίστη ἀποθήκη ἐκλεκτῶν καὶ πολυτελῶν νεκροκραββάτων.»

«ΟΛΟΝΤΟΙΑΤΡΟΣ. Ὁ Κ. Γαουὸ, 412, Readway, εἶναι ἄξιός τῆς φήμης αὐτοῦ, διότι ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ἐξάγῃ δρόντας ὅσον ἐνεστὶ σπανιότερον ὀσάκις ὁμοῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν

οἱ οὗτοι ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς νῦν λεγομένης Νουβίας, ἀπὸ τῶν Νουβίων κατεχόντων τὰ μέσα τῆς χώρας καὶ ἐπικρατῆσάντων.

Ἐπέκεινα τοῦ μεγάλου καταρράκτου, ἐκεῖ ὅπου συμβάλλοντες οἱ ποταμοὶ Ἀσταβόρας, Ἀσταπος καὶ ἄλλοι μικρότεροι ἀποτελοῦσι τὸν Νεῖλον, σχηματίζεται ἀπὸ τῶν ποταμίων ἐλιγμῶν νησὶς τις μεγίστη, ὡς ἔλεγον αὐτὴν οἱ παλαιοὶ, ὀρθότερον δὲ χώρα χερσοννησιώδης ἐκτεταμένη καὶ εὐγαιῶς καὶ πανφόρος, ὀνόματι Μερὴν (Χεντί), πολλὰς ἡμέρας ἀπέχουσα τῶν αἰγυπτιακῶν μεθορίων καὶ περιέχουσα πρὸς τοὺς ἄλλοις μέταλλα πολύτιμα καὶ ἄφθονον ξυλεῖαν χρήσιμον πρὸς τὰς τέχνας καὶ τὴν ναυπηγίαν. Ἡ πολυἀριθμὸς καὶ εὐδαίμων πρωτεύουσα τῆς χώρας ταύτης, ὀμώνυμος ἐκεῖτο κατὰ τὰ προσάρκτια τῆς νήσου ὅπου τὸ νῦν χωρίον Ἀσσούρ. Ἡ χώρα αὕτη περιρρέομένη ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ πολλαχοῦ ἀναμφιδόλως ποτιζομένη ὑπ' αὐτῶν δι' ὀχετῶν, καὶ διὰ τὰ φυσικὰ ταῦτα προτερήματα ἰσχύουσα καὶ εὐτυχοῦσα κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἀπόκησεν, ὡς λέγεται, τὰς αἰγυπτίας Θήβας, ἀπὸ τούτων εὐνομηθεῖσα καὶ φιλοσοφήσασα, ὡς ἐξάγεται ἔτι καὶ ἐκ τῶν σωζομένων αὐτῆς μνημείων.

Σημειωτέον παροδικῶς ὅτι καὶ τὴν χώραν ταύτην καὶ ἄλλας τῆς Αἰθιοπίας ἠρπασαν καὶ κατέχουσι δυναστικῶς οἱ νῦν Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ὁ νῦν ἰσχυρὸς τῶν Αἰθιοπῶν ἡγεμὼν, φέρων τὸν τίτλον, Θεόδωρος Αἰθιοπίας αυτοκράτωρ (Θεόδωρος Νιγκούσα Αἰθιοπίαν) ἀπαιτεῖ πάντοτε αὐτὰς, ὡς γενικὸς τῆς Αἰθιοπίας κυριάρχης. Αὐτὸς κατέχει νῦν τὴν Ἀμαρίαν (Ἀβουσιναίαν) καὶ ἄλλα μέρη τῆς Αἰθιοπίας, ἀνὴρ ἄλκιμος, μεγαλοπράγμων καὶ φιλλέλην, καταγόμενος ἐκ τῆς Χώρας ἢ Κώρας, ἐπαρχίας ὄρεινης καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ ἐλληνικῶν γενεῶν, ὡς λέγεται. Περὶ τούτου ἐν ἄλλοις.

Τὴν Μερὴν ἱεροκρατούμενην ἀναφέρουσιν ὁ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι παλαιοὶ συγγραφεῖς, προδήλως ἀκμάσασαν διὰ τὸν ἐνταῦθα φυσικὸν πλοῦτον, καθόσον ἐκτὸς τῶν μεγάλων καὶ ὀνομαστῶν μεταλλείων χαλκοῦ, χρυσοῦ, ἄλκατος καὶ ἄλλων χρησίμων ὕλων, εἶχε πολλὰ καὶ πλούσια προϊόντα φυτικά καὶ ποικίλα ὄσπρια καὶ παντοῖα ξύλα, ἰδίως φοινίκια ἀμυγδαλίνα, δρύϊνα, καὶ πολυἀριθμὰ ἔτι ποίμνια. Οὕτως ἔχουσα ἐκ φύσεως ἢ Μερὴν, καὶ ἐξ ἀμνημονεῦτων χρόνων εὐνομηθεῖσα, ὡς προείπομεν, κατέστησε μέγα καὶ ἰσχυρὸν κράτος αἰθιοπικόν, ἐξ οὗ ἤλθον καί τινες ἀποικισμοὶ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, μεθ' ἧς εἶχε σχέσεις ἀρχαιοτάτας, ὡς εἰκάζεται κατὰ πιθανολογίαν ἐκ τινων παρδόσεων ἐλληνικῶν, οἷα ἢ περὶ Κηφέως καὶ Ἀνδρομέδας καὶ Περσέως καὶ περωτοῦ ἔππου μυθιστορία ἢ προσμυθία. Ὁ Κηφεὺς ἦτο τῆς Μερῆς ἡγεμὼν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν ὁ Ἕλληνας Περ-

σεὺς ἐγένετο γαμβρὸς καὶ στρατάρχης αὐτοῦ, σώσας τὴν Ἀνδρομέδαν. Πιθανῶς πρὸ τοῦ Περσέως ἔτι εἶχον ἐπιμιζίαν ἐμπορικὴν καὶ ἄλλην οἱ Ἕλληνες ἔμποροι καὶ μαχηταὶ μετὰ τῶν Μεροαίων Αἰθιοπῶν, ἀφοῦ μάλιστα κατέκτησαν καὶ ἀπόκησαν τὴν Κυρηναϊκὴν.

Πρωτεύουσα τῆς αἰθιοπικῆς ταύτης ἐπικρατείας ἦτο ἢ ὀμώνυμος Μερὴν, πόλις μεγάλη καθ' Ἡρόδοτον, 50 μίλια κατὰ Πλίνιον ἀπέχουσα τῆς ἀρκτώσεως παραποταμίας. Ὁ Ἰσραηλίτης Ἰώσηπος, λαθῆνεται εἰπὼν ὅτι ἢ Μερὴν ἐλέγετο Σαβά, ὅθεν ἤλθεν ἢ βασίλισσα εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σολομῶντος, διότι Σαβά ἦτο ἢ παραλία πόλις, ἥτοι τὸ ἐπὶ νηὸν καὶ ἐμπορεῖον τῆς Μερῆς. Ἐκτὸς δὲ τῆς πρωτεύουσος ταύτης ὑπῆρχον τὰ παλαιὰ καὶ ἄλλα πόλεις καὶ κῶμαι πλούσιαι, νῦν δὲ μεγάλη ἐρημία, σώζουσα ἐνιαχοῦ τὰ εἰρηστικά καὶ λείψανα τῶν ἀρχαίων οἰκισμῶν, καταστραφέντων ὑπὸ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, καὶ μόνον πολίχνη τις, ἢ Χορτία (Χορτόν), ἐπὶ τῆς θέσεως ἀρχαίας τινὸς πόλεως, εὐρίσκεται νῦν κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν Ἀσταβόρα καὶ Ἀστάπου ἐπὶ τῶν νοτίων μερῶν τῆς νήσου Μερῆς, περὶ ἧς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ ὅτι σχῆμα ἔχει ἀσπίδος ἀνεστραμμένης. Τὴν Χορτίαν ὁ Ἀγαθαργίδης λέγει *Κορτίαν*. Ἐν τῇ Χορτίᾳ γίνεται νῦν πᾶσα τῆς Μερῆς ἐμπορία.

Σημειωτέον, ὅτι ἐπέκεινα τῆς Ἐλεφαντίνης ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς, ἰδίως δὲ ὁ Πτολεμαῖος, ὁ Στράβων, ὁ Πλίνιος, ἀναφέρουσι τινὰς πόλεις *Υέλχη* (Δάκκα) καὶ *Πρήμιδα* (Ἰπρέμ) καὶ ἄλλας πρὸς δυσμὰς τοῦ Νεῖλου, *Νάπατα* δὲ πρὸς ἀνατολάς τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, καθέδραν τῆς βασιλείσεως Κανθάκης, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν Αἰθιοπῶν, τῶν πέραν τῆς αἰγυπτιακῆς ἐπικρατείας καὶ ἔτι νοτιότερον ἀναφέρονται συνεχῶς γυναῖκες βασιλεύουσαι αὐτῶν, ὅπερ σημαίνει καθ' ἡμᾶς, ὅτι αἱ τῆς Αἰθιοπίας γυναῖκες, ὡς αἱ Λάκαιναί ἔχουσι ἀξίαν τινὰ σωματικὴν καὶ ἠθικὴν ἐνώπιον τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἐτίμων καὶ πολλάκις ὠπλίζον αὐτάς, ἔχοντες ἡμερὰ ἤθη, τεκμήριον καὶ τοῦτο τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ αὐτῶν. Σήμερον ἢ ἐπέκεινα τῆς Συήνης χώρα τῆς Αἰθιοπίας λέγεται διὰ γενικοῦ τινος ὀνόματος Νουβία, τὰ δὲ προσνότια (τῆς παλαιᾶς Τρωγλοδυτικῆς καὶ Μεροηνῆς μέρη) λέγονται Σουδάν, κατακτηθέντα καὶ ταῦτα νεωστὶ ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ περ ἀνήκοντα τῇ χριστιανικῇ Ἀβουσιναίᾳ γεωγραφικῶς καὶ ἱστορικῶς. Ἡ Νουβία καὶ τὸ Σουδάν κατοικοῦνται ἀναμῆξ ὑπὸ χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν, τὰ δὲ Σεληναῖα ὄρη καὶ ἢ Ἀμαρία ὑπὸ μόνον χριστιανῶν, ἐν οἷς ὑπάρχουσι πάντοτε ὀλιγώτατοι ἀλλόθρησκοι, Μωαμεθανοὶ, Ἰσραηλίται καὶ εἰδωλολάτραι.

Περὶ τῶν μεσογείων μερῶν τῆς Αἰθιοπίας, περιλαμβανούσης τὴν νῦν Ἀμαρίαν, Νουβίαν, Σουδάν καὶ ὅσα ἄλλα, καὶ ἐνωθησομένης αὐτῆς πιθανῶς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ αυτοκράτορος Θεοδώρου καὶ τῶν διδόχων αὐτοῦ, (ἐὰν μάλιστα ὁ Θεόδωρος, γινόμενος φίλος τῆς μεγάλης Βρετανίας, συστήσῃ τακτικὸν στρατὸν καὶ καλὸν πυροβολικὸν καὶ ναυτικὸν δύναμιν ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐπέκεινα), περὶ τῆς νῦν μεσογείου Αἰθιοπίας, λέγομεν, παραθετικῶς πρὸς τὴν παλαιάν, ἄλλοτε γραφομένην πλατύτερον τὰ δέοντα. Ἐν δὲ τῷ παρόντι σημειοῦμεν μόνον πρὸς γνώσιν ἰδίως τῶν ναυτικῶν καὶ τῶν λογικώτερον Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐμπόρων ὅσα οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς Ἀγαθήμερος, Ἀρτεμίδωρος, Πτολεμαῖος, Ἀγαθαργίδης, Στράβων, Ἀρριανὸς καὶ ἄλλοι παρέδωκαν ἡμῖν περὶ τῶν δυτικῶν τῆς Ἐρυθρᾶς παραλίων, ἀνηκόντων νῦν εἰς δύο χωριστάς ἐπικρατείας, τὴν αἰγυπτιακὴν καὶ τὴν αἰθιοπικὴν, καὶ ὑποτινω παλαιῶν συγγραφέων περιλαμβανομένων πάντων ἀπὸ τῆς Ἡροῦς (Σουεῖ) μέχρι τοῦ πορθμοῦ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Δειρῆς ἄκρας (Βαδελαμανδῆ) ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα *Τρωγλοδυτικῆ*, λεγομένη οὕτω διότι οἱ τὰ παραλία ταῦτα νεοὶ ὑπῆκουσαν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας κατώκουσαν συνήθως ἐν τρώγλαις, ἢ τρώπαις, ἢ σπηλαίοις φυσικοῖς καὶ χειροποιήτοις, ὡς πολλοὶ τῶν ἀντιπέραν Ἀράβων.

Ὁ Στράβων ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς Ἡρωσπόλεως ἦτοι Ἡροῦς ἀναφέρει ἐπὶ μὲν τῆς αἰγυπτιακῆς παραλίης πόλιν *Φιλοτέραν*, κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνος Σατύρου, ἀξιοματικῶς τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου, κειμένην δὲ ὑπὸ τὸ ὄρος, ἢ λόφον *Αἰνον*, ἔπειτα πόλιν *Ἀρσινόην*, Ἑλληνίδα καὶ ταύτην, μεθ' ἣν *Θέρμας* ἦτοι θερμὰ ὕδατα, πικρὰ καὶ ἄλμυρὰ ἐκ πέτρας ὑψηλῆς καταρρέοντα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πλησίον ἕρος τι μιλιτώδες ἐν μέσῳ πεδιάδος, ἔπειτα *Μυός ὄρμον* ὀνομασθέντα, ὕστερον *Ἀφροδίτης ὄρμον*, λιμένη μέγαν, τὸν εἰσπλουν ἔχοντα σκολιόν, καὶ πρὸ αὐτοῦ τρεῖς νήσους, τὰς μὲν δύο ἐλασιούτους, τὴν δ' ἄλλην μελεαργίδων (φραγκοκοτῶν) μεστήν, ἔπειτα κόλπον *Ἀκάθαρτον* τῆς Θηβαίδος χώρας, ὄντως ἀκάθαρτον, καθὼ ἔχοντα πολλὰς χοιράδας καὶ βίχτας ἦτοι πετρῶδεις καὶ ὀλιγοθαλαῖες αἰγιαλοὺς, καὶ κταίγιδας τῶν ἀνέμων. Ἐν δὲ τῷ βάθει τοῦ κόλπου τούτου ὑπῆρχεν ἢ *Βερερίκη*, πόλις καὶ αὕτη Ἑλληνίς, λογιζομένη τὸ παλαιὸν μεθόρια πρὸς τὴν Αἰθιοπία. Πρὸ τοῦ ἀκαθάρτου κόλπου ὑπαρχεῖ νῆσος λεγομένη πρότερον *Ὀγοιάδης* ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ πολλῶν καὶ μεγάλων ὄρειων, ἔπειτα δὲ μετονομασθεῖσα *Τόπαζος*, ἐξ ἧς οἱ Πτολεμαῖοι συνέλεγον τὸν πολύτιμον λίθον *τοπάζιον*.

Μετὰ τὸν ἀκάθαρτον κόλπον ἔρχεται ἢ αἰθιοπικὴ παραλία, καὶ πρῶτον ἢ κατ' Ἀρριανὸν *Τιση-*

βαρηκὴ χώρα, ὑπὸ τῶν Ἰχθυοφάγων ἐν ἄνδραϊς κατὰ τὰ στενώματα καὶ σποράδην οἰκούντων. Ἄνωθεν δὲ τούτων κατὰ τὰ μεσόγαια ἦσαν οἱ βασιλευόμενοι *Μοσχοφάγοι*. Ὁ Στράβων μετὰ τὴν νῆσον *Τόπαζιν* σημειοῖ γενῆ αἰθιοπικῆ Ἰχθυοφάγων καὶ Νουμάδων, ἔπειτα *Σωτείας* λιμένα, ἔπειτα παραλίαν χαμηλὴν κατὰ τὸ μέρος, ὅπου ἢ θάλασσα ἐργίνο πολὺ βροχῆ, δεχομένη ἴσως αὐτόθι παρὰ τῶν ποταμῶν τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς Ἀραβίας πολλὸν χροῦν, τρέφοντα οὐ μόνον πολλὰ φύκη καὶ μύια καὶ πόαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ἀλλὰ καὶ δένδρα ἐν βάθει. Αὐτοῦ ὑπάρχουσι πολλοὶ θαλάσσιοι κύνες (σκυλόψαρα). Ἐπειτα δύο ὄρη, *Ταδροί*, φαινόμενα μακρόθεν εἰς σχῆμα τῶν ζώων τούτων· ἔπειτα *Ἰσιδος ἱερὸν*, ἔπειτα νῆσος Ἐλαιόφυτος, μεθ' ἣν ἢ *Πτολεμαῖς*, πόλις Ἑλληνικὴ, κτίσμα Εὐμήδους. Αὐτοῦ πλησίον ἐκβάλλει ποταμὸς τις, ἀπόσπασμα ὢν τοῦ προσημειωθέντος Ἀσταβόρα. Μετὰ τὴν Πτολεμαΐδα ὑπάρχουσι ἐξ νησῶν *Αατομίαι* καλούμεναι, καὶ μετ' αὐτάς τὸ *Σαβαϊτικὸν στόμα*, καὶ τούτου ἄνωθεν φρούριον τι, Σούχου τινὸς ἡγεμῶνος Ἰδρυμα. Ἐπειτα λιμὴν *Ἐλαία* καὶ ἢ Στράτωνος νήσος. Ἐπειτα λιμὴν *Σαβά* καὶ κυνήγιον ἐλεφάντων, οὗ ἄνωθεν ἢ *Τηγεσίς* χώρα, κτήσις τῶν προσημειωθέντων Ἀυτομόλων Ἑλλήνων καὶ οἷων ἄλλων ξένων, οἵτινες κατεῖχον καὶ τὴν Μερὴν καὶ ἄλλην ἔτι νῆσον τοῦ ποταμοῦ, γυναῖκα δὲ βασιλεύσαν. Ἀπὸ τῆς Μερῆς μετ' αὐτῆς τῆς Τηγεσίδος καὶ τῆς παραλίας Σαβᾶς ὁ Στράβων θέτει ὄδον 45 ἡμερῶν εὐζώνων. Παροικοῦσι δὲ εἰς τὰ λεοντόβοτα χωρία ταῦτα οἱ Ριζοφάγοι καὶ Ἐλενοὶ Αἰθιοπεῖς. Μετὰ δὲ τὴν Ἐλαίαν αἱ *Δημητρίου σκοπαὶ* καὶ *βαμοὶ Κόνωνος*. Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ χώρα τις *Κοράκιον* εἶχε πλῆθος καλάμων ἰνδικῶν καὶ γυμνήτας κατοίκους. Μετὰ δὲ τοὺς Κόνωνας βαμοὺς ὁ *Μήλιτος* λιμὴν, εἶτα ὁ *Ἀρτιφίλου* λιμὴν καὶ ὑπερ τούτων *Κρεωφάγοι*, κολοβοὶ τοὺς βαλάνους, καὶ αἱ γυναῖκες ἰουδαϊκῶς ἐκτεθειμέναι. Ἐπειτα λιμὴν ἄλλος *Κολοβῶν ἄλσος* λεγόμενος καὶ ἄλλη *Βερερίκη* πόλις Ἑλληνίς, μεθ' ἣν Σαβαΐ πόλις, εἶτα τὸ τοῦ Εὐμένους ἄλσος, οὗ ὑπέρκειται πόλις *Δαραβά* ἰθαγενῶν *Ἐλεφαντοφάγων*, μεθ' οὗς μεσογαίετον οἱ *Στρουθοφάγοι*, ἄλλο γένος Αἰθιοπῶν. Πάντων δὲ μελάνωτεροι καὶ πλέον μικροσωμοὶ καὶ βραχυβίοι ἦσαν οἱ *Ἀκροφάγοι*, ζῶντες ἀπὸ ἀκρίδων οὐ πλέον τῶν 40 ἐτῶν.

Μετὰ τὸν Εὐμένειον λιμένα μετ' αὐτῆς τῆς Δειρῆς ὤκουσαν κατὰ Στράβωνα ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ ἐν μεσογαίᾳ *Ἰχθυοφάγοι*, *Κρεωφάγοι*, *Χελωνοφάγοι*, *Κολοβοί*, νομάδες οἱ πλείους, ὀλίγοι δὲ οἱ γεωργοῦντες, πᾶσα δὲ ἢ παραλία πλήρης φοινικίωνων, ἐλαίωνων, σαφρώνων καὶ ἢ ἐκτὸς ἔτι τῆς Δειρῆς. Πρὸ τῆς παραλίας ταύτης εἰσὶ νησίαι πολλὰ, ὢν

τρία πλησίον ἀλλήλων κείμενα λέγονται, τὸ μὲν *Χελωνῶν*, τὸ δὲ *Φωκῶν*, τὸ δ' *Ἰεράκων*. Ἔστι δέ τις καὶ *Φιλίππου νήσος*, καθ' ἣν ὑπέρκειται τὸ Πυθαγγέλου λεγόμενον τῶν ἐλεφάντων κυνήγιον, εἴτ' Ἀρσινόη πόλις καὶ λιμὴν καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Δειρῆ, ἄκρα καὶ πόλις ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ.

Πρὸ τῆς Δειρῆς ἄκρα ὑπάρχουσι ἕξ νησιά, ὧν μία μικρὰ ἢ ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ, λεγομένη τὸ πάλαι *Κύτις*, νῦν δὲ *Περίμη*, κατασχεθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, αἱ δὲ ἄλλαι ἀπώτερον ἐν τῷ Ἀζαλίτῃ κόλπῳ, καὶ τούτων ἡ μεγίστη ἐλέγετο *Διοσκορίας* (Σοκοτόρα). Τὸ δὲ ἀντιπορθμον τῆς Δειρῆς ἐπὶ τῆς Ἀραβίας ἀκρωτήριον ἐλέγετο *Ἀχίλας*.

Ἀθαλείτην κόλπον ἔλεγον οἱ παλαιοὶ Ἕλληνας, ἀπὸ τῆς ἐν Ἀζανίᾳ πόλεως Ἀθάλας, (πόλεως ἐλληνίδος καὶ ταύτης), τὴν ἔξω τοῦ πορθμοῦ, τῆς Ἐρυθρᾶς κολπῷ θάλασσαν, τὴν μετὰ τὴν Ἀζανίαν καὶ Ἀραβίαν. Ἀζανίαν δ' ἔλεγον, (ἀπὸ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Ἀζανίαις, ὅθεν ἦλθον ἄποικοι ἐνταῦθα), τὴν ἐπέκεινα τῆς Δειρῆς ἀρωματοφόρον καὶ ἐλεφαντόθυτον χώραν τῆς Αἰθιοπίας. Ἐπὶ τῆς παραλίας ταύτης ἦσαν καὶ ἄλλαι πόλεις Ἕλληνίδες, *Μιλαός*, *Μόσυλλον*, *Ὀπώνη* κτλ., ποταμοὶ δὲ *Ραπτὸς*, *Ἐλέφας*, *Δαφνῶν*, κατερχόμενοι ἀπὸ τῶν ἀβυσσινικῶν ὀρέων. Ὁ *Ραπτὸς* ὠνομάσθη ἀπὸ τῆς παρ' αὐτῷ πολίχνης *Ραπτῶν*, ὀνομασθεῖσης καὶ ταύτης ἀπὸ τῶν ῥαπτῶν πλοιαρίων τῆς Αἰθιοπίας, κατασκευαζομένων ἀπὸ λεπτῶν ξύλων καὶ σκεπαζομένων ὑπὸ ῥαπτῆς πισωμένης ἐθόνης (χοन्द्रοῦ μουσαμά).

Τὰ κυριώτερα μέρη παντὸς τοῦ περίπλου τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τὰ σωζόμενα παλαιὰ ὀνόματα ἐν τῇ θαλάσῃ ταύτῃ νήσων καὶ νησίδων ἐκθέτομεν ἄλλοτε ἀκριβέστερον πρὸς γνῶσιν τῶν ἡμετέρων ναυτικῶν καὶ δημοσιογράφων καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Παλαιστίνῃ καὶ Αἰθιοπίαν Ἑλλήνων, δίδοντες ἀφορμὴν τινὰ τοῖς λογικωτέροις αὐτῶν, ἵνα μελετώντες τὴν παλαιάν τῶν μερῶν αὐτῶν ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν, γνωστοποιῶσιν ἡμῖν τὴν νῦν κατάστασιν αὐτῶν διὰ τοῦ περιοδικοῦ τόπου καὶ ὅπως ἄλλος, σημειοῦντες πάντοτε τὰ παλαιὰ ἐλληνικά τῶν τόπων ὀνόματα, παραθετικῶς πρὸς τὰ νεώτερα.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν τομὴν τοῦ Ἡρώου ἰσθμοῦ ἡ ἐλληνική ναυτιλία καὶ ἐμπορία ἔχει νέον στάδιον ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ, συχναίχουσα παντοῦ καὶ ἔξω αὐτοῖς, παρακινουμένη τοὺς λογίους Ἕλληνας οὐ μόνον εἰς τὸ μελετᾶν καὶ γράφειν τι εἰς τὸ ἔξῃ περὶ τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰθιοπίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ περιδεῦν τοὺς τόπους αὐτοὺς, καὶ συγγράφειν πάντα τὰ κατ' αὐτοὺς πρὸς γνῶσιν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Εὐρώπης, σχετιζόμενοι φιλικῶς μετὰ τῶν ἐντοπίων λαῶν, ὡς ἀνέκλιθεν γνωρίζον καὶ εὐνοϊκῶν πρὸς τὸν ἐλληνισμόν. Συναίστωντες δὲ οἱ Ἕλληνας ἕμ-

ποροι καταστήματα ἐμπορικὰ ἐπὶ τῆς Ἡρώου, τῆς Φιλωτέρας, τῆς Βερενίκης, τοῦ Ἀκαθάρτου, τῆς Ἀδούλης καὶ τῶν νήσων, δὲ μὴν ἀμελεῖσαι καὶ τὰς κτήσεις ἐπ' αὐτῶν, ὅπου συμφέρι ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ὁ Στραῶν ἀναφέρων τὴν *Ἀυξούμην*, πόλιν μεσογαίαν τῆς Ἀβυσσινίας, ἀκμάσασαν μάλιστα μετὰ Χριστὸν, ἀποσιωπᾷ τὸ ἐπίκειον αὐτῆς τὴν *Ἀδούλην*, πόλιν ἐμπορικωτάτην καὶ πλουσίαν, διὸ καὶ ἐπονομασθεῖσαν *Πάγγρυσον*. Ἐν *Ἀυξούμῃ*, (ἐν ἧ σῶζονται εἰσέτι ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαί), τόσον ἦσαν οἱ Ἕλληνες πολυάριθμοι, πλούσιοι καὶ ἀγαπητοί, ὥστε ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἐλαλείτο κοινῶς ἐν τῇ μεγαλόπολει ταύτῃ, πρωτεύουσῃ τότε τῆς Αἰθιοπίας, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀδούλῃ καὶ ἄλλοι. Ἀπὸ τῆς παραλίας Ἀδούλης ἡ ὁδὸς ἦτο τριῶν μὲν ἡμερῶν εἰς τὴν Κολόνη πόλιν, καὶ ἐκαθεὶν πέντε ἡμερῶν εἰς τὴν *Ἀυξούμην*. Ἡ *Ἀδούλη* λέγεται νῦν Ἀρχικόν (*Arkicon*), ἴσως καθὼς ἀρχὴ τῆς μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ συγκοινωνίας. Πρὸ τοῦ *Ἀδουλιτικοῦ* κόλπου ὑπάρχει νησίον *Ὀρεινῆ*, καὶ ἐν τῷ βῆθει τοῦ κόλπου ἄλλο νησίδιον *Διοδώρις*. Ἡ *Ἀυξούμη* κατὰ τινάς ἦτο κτίσμα τῶν Ἀυτομόλων Ἑλλήνων, εἰσχωρησάντων ἐκπαλαί εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ἣν ἐν μέρει καὶ ἐκυβέρνησαν χρόνον τινὰ, ὡς προείπομεν.

ΕΥΘΥΦΡΩΝ.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΟΔΟΥ (*).

«Οἱ καλῶς διακορήσαρτες βαθμῶν ἐαυτοῖς καλὸν περιποιῶνται» φησὶν ὁ μακάριος Ἀπόστολος Παῦλος (†). Ὁ γοῦν Χριστὸν πλουτῶν, καὶ αὐτὸν αἰεὶ ἐν τῇ ψυχῇ περιφέρειν, ταῦτα ἄπερ ὁ Δεσπότης καὶ Διδάσκυλος Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῇ παραβολῇ τῶν ταλάντων εἶρηκε πρὸς τοὺς ἐπαυθίσαντας ταῦτα, ὡς: «ἐπ' ὀλίγα ἤς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω» καὶ: «εἰς τὴν χαρὰν εἰσελθεῖν τοῦ Κυρίου» ἀπεφῆνατο (‡). Τοιαῦται γὰρ αἱ τοῦ Θεοῦ

(*) Ὁ «Εὐαγγελικὸς Κήρυξ» ἐδημοσίωσεν ἐν τῷ φυλλαδίῳ τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου, περιθίβει ἐκ τῆς ἀνεκδότου Πατριάρχικης βιβλιοθήκης τοῦ ἡμετέρου Κ. Ι. Σακελλίανος, πρᾶξιν γενομένην τὸ 1453 ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Γενναδίου περὶ τῆς χειροτονίας τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ῥόδου. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν αὐτῇ ἐφάνησαν ἡμῖν ὅπως ἀντικείμενα εἰς ὅσα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἱστορήθησαν καὶ ἐπιστεῦθησαν περὶ τῶν μετὰ τὴν δύο ἐκκλησιῶν τῆς τε Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς σχέσεων, παρεκκλίσαμεν τὸν καθηγητὴν τῆς ἱστορίας Κ. Κ. Παπαβήγγου πρὸς τὸν διευκρινίσαι, εἰ δυνατόν, τὸ πρᾶγμα. Εἰς ταύτην ἡμῶν τὴν ἐρώτησιν ἀπαντᾷ ἡ ἐν σελ. 434 ἐπιστολὴ πρὸς πλείονα δὲ καταπάνησιν ἀναποδύμεν τὴν ἐν τῷ Εὐαγ. Κήρυκι πρᾶξιν.

(†) Α'. Τιμῆθ. Γ'. 13.

(‡) Ματθ. ΚΕ'. 23. Οὐκ ἔρρωται μὲν τοι τὸ χωρίον, ἐξερῆν ἡκούτος τοῦ καθηγουμένου τῆς προτάσεως.

ὄρωραί τε καὶ τὰ χαρίσματα τοῖς καλῶς καὶ μετὰ σπουδῆς τοὺς ἑαυτῶν βαθμοὺς προσέχουσί τε καὶ ἐν ἀμέμπτῳ πολιτεία καὶ πίστις καλῶς ἐξοικονομοῦσι καὶ γὰρ ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων βαθμῶν, ἐπὶ μείζονας προβαίνειν παρέχει, καὶ μετὰ τούτων τῆς τε μελλούσης καὶ ἀλήκευ χαρᾶς καταξιοῖ.

Ὅθεν καὶ ὁ ἐντιμότατος ἱερεὺς κύριος Νικόλαος, κατὰ πνεῦμα υἱὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, καλῶς καὶ θεοφιλῶς τὸν ἑαυτοῦ βίον καὶ σεμνῶς τηρήσας, καὶ τὴν ἱερωσύνην τιμῆσας, ὅσον τὸ κατ' αὐτὸν διὰ τῆς ἀγνήθης πολιτείας, καὶ τοῦ μοναχικοῦ καὶ τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος κατηξιώτο. Ὅθεν καὶ τοῦ ἱερωτάτου Μητροπολίτου Ῥόδου κυροῦ Νικηταῆ, τοῦ τῆδε βίου μεταστάντος, καὶ πρὸς τὰς αἰωνίους μονὰς ἀπάραντος, καὶ γνησίου Μητροπολίτου πρὸς τὴν προστασίαν καὶ ἐπίσκεψιν τῶν ἐν τῇ Ῥόδῳ θεοφιλῶν χριστιανῶν δεομένων, πρὸς τὴν αὐτῶν οἰκοδομὴν καὶ ὠφέλειαν, ὡς διχα προστατῶ καὶ γνησίου μὴ διοικεῖσθαι τὰ ἐκκλησιαστικά, καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἐκαῖσε εὑρισκομένων, ἔζητεῖτο δὲ ὁ καλῶς καὶ ὡς Θεῷ φίλον προστησόμενος, καὶ πάντων ἐπὶ τῷ αὐτῷ συνελθόντων, ἐντιμοτάτων κληρικῶν καὶ θεοσεβεισμάτων πρεσβυτέρων, καὶ ἔτι τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ, ἐξέλεγη καὶ προεκρίθη ὁ προῤῥηθεὶς ἐντιμότατος κύριος Νικόλαος, ὁ διὰ τῆς περιβολῆς τοῦ θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος Νεῖλος ἱερομόναχος, συνεργούντος δὲ τὰ μάλιστα καὶ τοῦ αἰδεσιμωτάτου μεγάλου Μαῖστορος, τοῦ αὐθεντικῶς ἐκείσε προϊσταμένου (*). Καὶ δὴ ἐγχειρίσαντες [πρὸς] τὸν δηλωθέντα τιμῶτα τον ἑνῆρομόναχον κύριν Νεῖλον τὰ γράμματα τὰ περιέχοντα τὴν αὐτοῦ ἐκλογήν, μετὰ καὶ τῶν οἰκειοχείρων ὑπογραφῶν, πρὸς δὲ καὶ τοῦ μεγάλου Μαῖστορος, πρὸς ἡμᾶς ἐξαπέστειλαν. Καὶ ἐπεὶ καὶ τοῦτο σύνθηθες ἐστὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸ οὕτω γίνεσθαι, εἴτα δοκιμάζεσθαι ὀρισμῷ πατριαρχικῷ παρὰ τῶν ἀρχιερέων τὰ τοιαῦτα, καὶ ἡ βεβαιουὶν διὰ ψήφων ἢ ἀποδοκιμάζειν, καὶ ἡμεῖς οὕτω πεποιήκαμεν καὶ μὴ εὐποροῦντες ἐνταῦθα ἐκ τῶν τῆς ἐνορίας ἡμῶν ἀρχιερέων, τὴν τοιαύτην ἐξέτασιν καὶ τὴν ψήφον ἐπὶ τὸ ἱερὸν κονισιστόριον παρεπέμψαμεν, ἵνα, κατὰ τοὺς ἱερῶς κανόνας, ἐξετασθῶσιν αἱ πληροφορίαι τῶν κληρικῶν Ῥόδου καὶ τοῦ μεγάλου Μαῖστορος.

Βεβαιωθέντων οὖν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν μαρτυριῶν διὰ τῆς ἐπιβεβαιώσεως τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Χριστιανουπόλεως, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργοῦ, πρὸς δὲ καὶ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις κυροῦ Ἰγνατίου καὶ τιμωτάτου ἀββᾶ τῆς Μονῆς τοῦ ἀγίου Ἰλλίου, ἀνεκρούχθη ὁ πολλαῖς ῥηθεὶς τιμῶ-

τατος ἱερομόναχος κύριος Νεῖλος ὑποψήφιος τῆς Θεοσώστου πόλεως Ῥόδου ἐπιψηφισάντος καὶ τοῦ μακαριωτάτου πάπα κυροῦ Καλλίστου τρίτου τὰς μαρτυρίας τοῦτε μεγάλου Μαῖστορος, καὶ τῶν λοιπῶν ἐντίμων κληρικῶν, ἀπετέλεσεν ἡ μετριότης ἡμῶν τὰ τοῦ ψηφισθέντος, ἐπὶ τῷ ψηφισθέντι ἱερωτάτῳ ὑποψηφίῳ, κατὰ τὴν ἀνωθεν ἐπικρατήσανσαν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ παράδοσιν.

Προέβη δὲ καὶ ἡ χειροτονία τοῦ εἰρημένου ὑποψηφίου οὕτω. Λειτουργήσαντός μου ἐν τῷ πνευσίῳ καὶ τοῦ ἀγίου μου ἐνδόξου πανευφήμου ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ πρωτοκλήτου (†), συλλειτουργούντων τῇ ἡμῶν μετριότητι τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τοῦ τε Χριστιανουπόλεως καὶ τοῦ Μεσοποταμίας, καὶ ἐτέρων ἡγενομένης τῆς χειροτονίας περιφρονῶς, παρουσιασάντων τῇ χειροτονίᾳ καὶ πολλῶν αἰδεσιμῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων τῆς ἱερο-ἀγίας Ῥωμικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐτέρων πολλῶν, ἐπὶ θεωρίᾳ καὶ ἱστορήσει τῶν παρ' ἡμῶν ἱερῶς τελοουμένων, πρὸς δὲ καὶ αἰδεσιμωτάτου καρδηνάλεως, κεχειροτόνητο ὁ πολλαῖς ῥηθεὶς τιμῶτατος ἱερομόναχος κύριος Νεῖλος, γνήσιος ἱερεὺς Ῥόδου, καὶ ὧν καὶ λεγόμενος.

Ὁφείλει γοῦν ἐπιλαβέσθαι τῆς κατ' αὐτὸν ἱεράς ἐκκλησίας Ῥόδου, καὶ πάσης τῆς ἐνορίας αὐτῆς, καὶ τῶν ἐπισκόπων τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ, καὶ πάντα πράττειν τὰ ἀρχιερατικά ὡς γνήσιος μητροπολίτης ἦγον ἀναγνώστως σφραγίζεῖν ὑποδιακόνους καὶ διακόνους χειροτονεῖν εἰς πρεσβύτερον βαθμὴν προβιβάζεῖν τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, μετὰ τῆς προσήκουσης κανονικῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, χειροτονεῖν πνευματικούς ποιεῖν καὶ ταῦτα πάντα πράττειν ὡς φίλον Θεῷ, καὶ λόγον ὀφείλων αὐτῷ περὶ τούτου, καὶ τῇ ἡμῶν μετριότητι. Ἐπὶ πάντα τὰ ἀνήκοντα τῷ Θεῷ, μετὰ πολλῆς ἐρένης καὶ ἀκριβοῦς παρατηρήσεως, ἐκτελεῖν ὀφείλει ὁ ἀρχιερεὺς, πρὸς ἐκεῖνον βλέπων τὸν ἀκούητον ὀφθαλμὸν, οὐ ἐπίσκοπος καὶ ὑπὴρτης κατέστη.

Ὁφείλουσιν οὖν ἄπαντες οἱ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καλούμενοι, ὁποῖας ἂν εἴεν τάξεις, ἀποδέχων αὐτῷ τιμὴν τε καὶ αἰδῶν, καὶ εὐλάβειαν, καὶ ὑπεῖκον ὡς Θεοῦ ἀρχιερεῖ, καὶ ὑποκλίειν τὰς κεφαλὰς σὺν πάσῃ τῇ τῆς ψυχῆς προθυμίᾳ καὶ προθέσει, μεμνημένοι τῆς θείας φωνῆς τῆς λεγούσης: «Ὁ ἀκούων ἡμῶν ἐμοῦ ἀκούει καὶ ὁ ἀθετῶν ἡμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ» (‡) καὶ τὸ: «Πείθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέειπε» (§) καὶ οἱ ταῦτα τηροῦντες εἰς αὐτὸν, εὐχῆς

(*) Διὰφοροὶ ὑπῆρχον ἐν τῇ τῶν πόλεων βασιλίδι ναὶ ἐπὶ ὀνόματι τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου τιμῶμενοι, περὶ ὧν δεῖ δοκεῖσθαι Constantinopol. Christian, σελ., 111, Paris.

(†) Λουκ. Γ'. 16.

(‡) Ἐβρ. ΙΓ'. 17.

(*) Μ. Μάγιστρος τῶν τῆς νήσου κρατούντων ἰσποτῶν τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦν τὸ τῆς ἀκαθάρτου ἰακώβου ὁ De Millij.

καὶ εὐλογίας καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος ἀξι-
ωθήσονται.

Διὰ ταῦτα τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα, ὁ ἱερώτατος
μητροπολίτης Ρόδου, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Κυκλά-
δων νήσων, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφός
τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρις Νεῖλος, καθέξει τὴν ἐ-
αυτοῦ ἐκκλησίαν καὶ τὰ περὶ τὴν ἐκκλησίαν ἅπαντα
(¹) καὶ πρῶτων πάντα τὰ ἐκκλησιαστικά, καθὰ
γνήσιος ἀρχιερεὺς καὶ ὢν καὶ ὀνομαζόμενος. Ἐπι-
τούτω γὰρ γέγονε καὶ ἡ παρούσα πράξις ἐγγραφος,
καὶ ἐδόθη αὐτῷ δι' ἀσφάλειαν. Ἔτει 1793 [6963],
Ἰνδικτιῶνος τρίτης· ἀπὸ δὲ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ ἀυνε' [1455], κατὰ μῆνα Αὐγούστου.

Φίλε κύριε Δραγοῦμη. Ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθετε
τὴν γνώμην μου περὶ τοῦ ἐγγράφου τῆς Μ. ἐκκλη-
σίας, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ τελευταίῳ φυλ-
λαδίῳ τοῦ Ἐδαγγελικοῦ Κήρυκος, καὶ συνστάθη μὲν
κατὰ μῆνα αὐγούστου 1455 (ἐπὶ πατριάρχου Γεν-
ναδίου, δύο ἐτη μετὰ τὴν ἄλωσιν), διαλαμβάνει δὲ
τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν χειροτονίαν τοῦ μη-
τροπολίτου Ρόδου.

Ἡ γνώμη μου εἶναι, ἀδελφὲ, ὅτι τὸ ἐγγράφον
τοῦτο περιέχει πολλὰ δυσεξήγητα πράγματα. Ἐν
πρώτοις ἡ ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία ἀναφέρεται ἐν αὐτῷ ὡς
διατελοῦσα εἰς ἀδελφικὴν σχέσιν πρὸς τὴν ἡμετέ-
ραν, ἐνῶ ἡ ἐπικρατοῦσα ἄχρι τοῦδε γνώμη εἶναι ὅτι
ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1452 ἔπαυσε πᾶσα κοινωνία
μεταξὺ τῶν δύο ἐκκλησιῶν, καὶ ἐνῶ ἐκ τῶν τότε δύο
ὑπάτων ἀρχιερέων τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως, ὁ
μὲν Γεννάδιος ἐκίνησεν, ὡς γνωστὸν, πάντα λίθον
ἵνα ματαιώσῃ τὴν τελευταίαν ἀπόπειραν τῆς ἐνώ-
σεως, ὁ δὲ Κάλλιπτος Γ' (ὁ ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος
ἐγγράφῳ μνημονοούμενος ὡς συμπράξας εἰς τὴν ἐκ-
λογὴν τοῦ Ρόδου) ἐπισήμως ὠνόμαζε τοὺς ἡμετέ-
ρους αἰρετικούς, σχισματικούς καὶ ἐξω τῆς ἐκκλη-
σίας ὄντας. Περὶ πάντων τούτων τῶν γεγονότων,
τὰ ὁποῖα τοσοῦτον διαφοροῦσι πρὸς τὴν Πράξιν
τοῦ Ρόδου, ὀμιλεῖ ἐν ἐκτάσει ὁ νεώτατος ἱστορικὸς
τῆς τῶν ἐκκλησιῶν δικιρέσεως, ὁ γερμανὸς Πίχλερ,
ἰδίως ἐν σελ. 209, 401 καὶ 500 τοῦ πρώτου τόμου.

Ἦκουσά τινος ἐξηγοῦντος τὴν ἐπέμβασιν τοῦ ἀρ-
χιερέως τῆς Ῥώμης εἰς τὴν προκειμένην ἐκλογὴν τοῦ
μητροπολίτου Ρόδου, διὰ τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως εἰς
ἧν ἡ νῆσος αὕτη εὐρίσκετο τότε, ὑπαγομένη εἰς τὴν
πολιτικὴν κυριαρχίαν τοῦ Μαιστορος τῶν Ἱεροσολυ-
μιτῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑποτελής οὖσα τοῦ πάπα.
Ἡ περίστασις αὕτη ἠδύνατο τῶντι νὰ ἐξηγητῆ μέ-
χοι τινὸς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ πάπα εἰς τὰ τῆς ἐκλο-
γῆς, ἀλλὰ οὐχί, ἂν δὲν ἀπατώμην, καὶ τὴν ἐν ἐπι-
σήμεν ἑκείνου πρᾶξιν τῆς Μ. ἐκκλησίας μνησάν τῆς ἱερο-ἁ-

(¹) Ἰσως ἐξερέθη ἐνθεῦθεν ἡ λιξίς: ἐκτελῶν.

γιας ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας εἰς τρόπον ἐμφαίνοντα τὴν
πλήρη μεταξὺ αὐτῶν ἔνωσιν. Καὶ ἔπειτα ἡ πρᾶξις
λέγει ῥητῶς ὅτι ἡ ἐξέτασις τῶν πρακτικῶν τῆς ἐκ-
λογῆς καὶ ἡ περὶ αὐτῆς ψήφος παρεπέμφθη εἰς τὸ
κοινιστόριον, δηλαδὴ εἰς τὸ ἐν Ῥώμῃ συνέδριον τῶν
καρδινάλιων, οὐχὶ διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν τῆς
νήσου Ρόδου, ἀλλὰ μόνον διότι ἐν Κωνσταντινου-
πόλει δὲν εὐρέθησαν ἱκανοὶ τὸν ἀριθμὸν ἀρχιερεῖς
ὡστε νὰ ἐνεργηθῇ αὐτότι ἡ ἐξέτασις ἐκεῖνη καὶ ψή-
φος. Δι' αὐτῆς λοιπὸν τῆς πράξεως ἀναιρεῖται ἡ
προεκτεθεῖσα ἐρμηνεία.

Πλὴν τούτου, ἐνῶ ἡ πρᾶξις βεβαιῶν ὅτι ἐν Κων-
σταντινουπόλει δὲν ὑπῆρχον ἱκανοὶ τὸν ἀριθμὸν ἀρ-
χιερεῖς, ἔπειτα βεβαιῶν ὡσαύτως ὅτι συνελειτούργη-
σαν μετὰ τοῦ πατριάρχου, ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ, ὁ Χρι-
στιανουπόλεως, ὁ Μεσοποταμίης καὶ ἕτεροι ἱερώτα-
τοι μητροπολίται καὶ ὑπέρτιμοι· ἄλλη αὕτη ἀντί-
φρασις τὴν ὁποίαν δὲν ἠξέρω πῶς νὰ συμβιβασώ.

Ἐπὶ πᾶσιν, ἀφοῦ εἶπεν ἡ πρᾶξις ὅτι, διὰ τὸν
προαναφερθέντα λόγον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει
ἐλλείψεως ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἀρχιερέων, παρεπέμφθη
ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ ψήφος εἰς τὸ ἱερὸν κοινιστόριον,
ἐπιφέρει ἔπειτα ἀμέσως ὅτι ἐγένετο οὐδὲν ἥττον ἐν
Κωνσταντινουπόλει ἡ εἰρημένη ἐξέτασις ὑπὸ τοῦ
Χριστιανουπόλεως καὶ τοῦ ἱερομονάχου Ἰγνατίου,
καὶ ὁ ἐκλεχθεὶς ἀνεκνήρυχθη ὑποψήφιος τῆς θεοσω-
στοῦ πόλεως Ρόδου· ἐπιψηφίσαντος δὲ καὶ τοῦ μα-
καριωτάτου πάπα τὰς μαρτυρίας, ἀπετέλεσεν ἡ με-
τριότης ἡμῶν τὰ τοῦ ψηφισθέντος· τρίτη αὕτη δυσ-
ερμηνεὺτος ἀντίφρασις.

Ἐπὶ τούτοις ἄπορον εἶναι διατὶ ἡ χειροτονία νὰ
τελεσθῇ ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου, καὶ οὐχὶ
ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τῆς Παμμακαρίστου; Ἡ ἱε-
ροτελεστία, ἡ περιφανῶς γενομένη, προσῆκε μάλλον
νὰ ἐνεργηθῇ ἐν τῷ πρωτεύοντι ναῷ ἢ ἐν ἄλλῳ δευ-
τερεύοντι. Πῶς δὲ παρευρέθησαν ἐν αὐτῇ καὶ πολλοὶ
ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλη-
σίας; Ἡ πόλις, ἐρημωθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀλώσεως, δὲν εἶ-
χεν ἔτι τῷ 1455 πολλοὺς κατοίκους, καὶ λατίνους
ὀλιγίστους βεβαίως ἠρῆμαι. Πῶς λοιπὸν συνέπεσε
νὰ εὐρεθῶσι πολλοὶ δυτικοὶ ἀρχιερεῖς, τοὺς ὁποίους,
ὡς γνωστὸν, ὁ κατακτητὴς δὲν ἠνόηε παντάπασιν;

Τοιοῦτους παρήγαγεν ἐν ἐμοὶ δισταγμοὺς ἡ ἀ-
νάγνωσις καὶ ἡ μελέτη τῆς προκειμένης Πράξεως.
Ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐμοῦ ἴσως ἀποδείξουσιν ὅτι οἱ
δισταγμοὶ οὗτοι εἶναι ἀνυπόστατοι· καὶ τότε τὸ ἐγ-
γραφοῦν τοῦτο θέλει ἀποβῆ σπουδαιότατον, διότι
θέλει τροπολογῆσαι ὅλας τὰς ἄχρι τοῦδε ὑφιστα-
μένης δοξασίας περὶ τῶν σχέσεων εἰς ἀς διετέλου, κατ'
ἐκεῖνο τοῦ χρόνου, αἱ δύο ἐκκλησίαι.

Ἐν Ἀθήναίς, τῇ 9 Μαρτίου 1868. Ὀλως ὑμέτερος
Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

ΤΟ ΚΙΤΡΙΝΟΝ ΡΟΔΟΝ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἴδε φυλλάδ. 430.)

Ἡ Οὐρανία, ἔλαγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἄνδρέας, εἶναι
δεκαοκτὼ ἐτῶν, ὠραία ὡς οἱ ἄγγελοι, δυστυχῶς ὁ-
μως ὄχι ὅσον καὶ αὐτοὶ ἀλάνθαστος· ἄρα ἔχω νὰ
διατρέξω εἴκοσιν ἔτη ἐπικίνδυν, εἴκοσιν ἔτη πά-
λης καθημερινῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν πίπτουσι θύματα
πολλοὶ ἄνδρες ἄξιοι καλλιτέρας τύχης. Δὲν εἴμεθα
εἰς τὴν Τουρκίαν ὥστε νὰ σκεπάσω μὲ γιασμαῖκι τὸ
πρόσωπον τῆς γυναικὸς μου, καὶ νὰ τὴν φυλάξω
βαθέως εἰς τὸ χαρέμιον· ἐξ ἐναντίας εἴμεθα εἰς
Παρισίους, ὅπου αἱ γυναῖκες ζῶσι μετὰ τοῦ κό-
σμου, ὅπου οἱ ἄνδρες τὰς βλέπουσι καὶ πολλοὶ ἐξ
αὐτῶν προσπαθοῦσι νὰ ἐκλύσωσι τὴν εὐνοίαν τῶν ἢ
πάλῃ λοιπὸν εἶναι ἀφρευκτος. Καὶ τούτου δουθέντος
διὰ τί νὰ μὴ ἀρχίσῃ ἀπὸ σήμερον; ὁ γνωρίζων τὸν
κίνδυνον ἀποφεύγει αὐτὸν κατὰ τὸ ἤμισυ, καὶ διὰ
τούτου ἡ ἐπιβουλὴ τοῦ Τεσιῆ ἀντὶ νὰ μὲ βλάψῃ ἡμ-
πορεῖ νὰ μὲ ὠφελήσῃ· ὅθεν θὰ τὸν ἀφήσω νὰ ὑπο-
βάλλῃ τὰς ὑποκλίσεις του εἰς τὴν γυναϊκά μου. Ὁ-
ποῖος θέλει νὰ πεισθῇ ἂν ἐν ξίφος εἶναι καλὸν, δοκι-
μάζει τὴν λάμαν· διὰ τί νὰ μὴ κάμω καὶ ἐγὼ τὴν
αὐτὴν δοκιμὴν τῆς ἀρετῆς τῆς γυναικὸς μου; Καὶ
ἂν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλω, δὲν ὑποπέση, θὰ προαπο-
κτήσω εἴκοσιν ἐτῶν ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν· πλὴν
τούτου θὰ εἶμαι ἄγρυπνος, ἐνῶ θὰ φαίνωμαι ὅτι
κλείω τοὺς ὀφθαλμούς.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν, ἧτις ἀγνοοῦμεν μέ-
χρι τίνος ἦτο συνετὴ, ὁ Ἄνδρέας ἐξηκολούθησε νὰ
φιλοφρονῇ τὸν Τεσιῆ ὅπως καὶ προτοῦ. Τότε μετὰ
τῆς Οὐρανίας καὶ τῶν δύο ἐχθροφίλων ἤρξατο μου-
στικὸς ἀγὼν, ἡ δρᾶμα λαθραίων, οὐτινος ἕκαστον
πρόσωπον φαίνεται δεχθὲν τὸ ἀξίωμα Λαδοβίκου
τοῦ ΙΑ' (¹). Ὅσῳ πλέον ὁ Ἄνδρέας ἐφαίνετο ἡσυχος,
τόσῳ πλέον ἡ σύζυγός του προσεποιεῖτο ἐρωτοτρο-
πίας· καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ εἰς ἡπάτα τὸν
ἄλλον, ἀμφοτέροι δὲ ἡπάτων τὸν Τεσιῆ, ὅστις μό-
νος οὐδένα ἡπάτα. Πρώτη ἡ Οὐρανία ἐβαρύνθη τὴν
προσποίησιν τὴν ὁποίαν καὶ φύσει ἀπεστρέφετο. Ἐκ-
λαβοῦσα κατὰ πρῶτον τὴν ἀταραξίαν τοῦ ἀνδρός
τῆς ἀντὶ καταφρονήσεως, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀπε-
ριόριστον ἐμπιστοσύνην θεωρήσασα ὡς ἀπόδειξιν ἀ-
δυσφορίας, ὑπεκρίθη, ὡς εἶδομεν, ἐρωτοτροπίας· ἀφοῦ
ὁμως εἶδεν ὅτι καὶ οὕτω δὲν κατῴρθονε νὰ ἐξε-
γαίρῃ θύελλαν ζηλοτυπίας, τὴν ὁποίαν πολλοὶ γυ-
ναῖκες ὑπολαμβάνουσιν ὡς ἀναντίρρητον ἀπόδειξιν

(¹) Ἰσχυροῦται ὅτι ἐνοεῖ τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπα-
νελάμβανε καὶ ἐφήμοζεν ὁ Λαδοβίκος· «qui nescit dissimulare
nescit regnare.» Πρὸ αὐτοῦ ὁμως ἀρχαῖος τις εἶπεν· «Ὅς μύσιν
οὐκίδεν εὐδ' ἀρχεῖν.» ΣΗΜ. ΠΑΝΔ.

ἀγάπης, ἀπέβαλε καὶ τὴν ὑπόκρισιν καὶ κατεδλήθη
ὡς μετὰ πάλιν καρτερᾶν.

Τοῦτο ἰδὼν ὁ Ἄνδρέας ἐταράχθη, ἀποδοῦς τὴν
μελαγχολίαν τοῦ γυναικὸς του εἰς τῆς συνειδήσεως
τὴν τύψιν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται αἱ ἐνάρετοι καρ-
δίαι ὅταν ἐνοήσωσι γεννώμενον ἐν αὐταῖς ἐνοχον
πάθος. Ὁ Τεσιῆ ὁμως, εἰ καὶ ἐσκέφθη τὰ αὐτὰ,
ἐχάρη ὁμως πιστεύων ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ αἴτιος. Διὸ
καὶ ὁσάκις ἐβλεπε μελαγχολίαν τὴν Οὐρανίαν ἐπα-
νελάμβανε τακτικῶς τὴν ἐξῆς φράσιν· — Τὸ μόνον
τὸ ὁποῖον μὲ παρηγορεῖ διὰ τὴν στέρησίν σου, εἶναι
ἡ εὐτυχία σου.

Ἡ γυνὴ πρὸς τὴν ὁποίαν εἰκοσάκις τῆς ἡμέρας
λέγει τις ὅτι εἶναι εὐτυχῆς, ἀρχίζει ν' ἀμφιβάλλῃ
ἡ Οὐρανία μάλιστα, ἧτις δὲν ἐπίστρευε πλέον εἰς
τὴν εὐτυχίαν τῆς, ἠσθάνετο σπαρτασσομένην τὴν
καρδίαν τῆς ὁσάκις ἤκουε τὴν ὑποκριτικὴν ἐκείνην
φράσιν.

H.

— Αἰώνιος λοιπὸν θὰ μὲ λέγῃς διὰ τὴν εὐτυ-
χίαν μου; ἠρώτησέ τινα ἐσπέραν ἡ Οὐρανία τὸν
Τεσιῆ ἀδυνατοῦσα νὰ κρατήσῃ τὴν λύπην τῆς.

Ὁ δὲ Τεσιῆ ἀνεσκίρτησεν ὡς κυνηγὸς ἐνεδρεῦων
πρὸ πολλοῦ, καὶ ἀνέκραξε μὲ φωνὴν περιπαθῆ·

— Πῶς; ἡπατήτην; δὲν εἶσαι ἡ εὐτυχιστάτη
τῶν γυναικῶν;

Διὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς Κ. Ρενιώ ἡ Οὐρανία πρὸ
πολλοῦ δὲν εἶχεν εἰς τίνα νὰ ἐκμυστηρευθῇ τὸν πό-
νον τῆς· καὶ ἐπεὶ εἶχεν ὑπερκεχειλήσει, δάκρυα
ἀνέβλωσαν ἐκουσίως ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς.

— Θεὲ μου! ἀνεφώνησεν ὑποκριτικῶς ἐκεῖνος,
τί ἔχεις; τί σημαίνουν τὰ δάκρυα;

— Δὲν μὲ ἀγαπᾷ πλέον! ἀνέκραξε κατακλιθεῖ-
σα ἄπελπις εἰς τὸ ἀνακλινητήριον.

Ἐνοεῖται ὅτι ἡ ἀπελπισία αὕτη δὲν ἤρσεν εἰς
τὸν Τεσιῆ· ὑποκρινόμενος ὁμως πάντοτε εἶπεν·

— Ἀγαπητὴ Οὐρανία, ἄνοιξέ με τὴν καρδίαν
σου· ἐὰν ἔχῃς λύπας, εἰς τίνα ἄλλον ἡμπορεῖς νὰ
τὰς ἐμπιστευθῇς καταλληλότερα, παρὰ εἰς φίλον ἀ-
φωσιωμένον οἷος εἶμαι ἐγώ; Ὅθ' ἤμην δυστυχέστα-
τος ἂν εἶχες ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀφοσιώσεώς μου.
Μὴ ἐμποδίσῃς λοιπὸν τὰ δάκρυά σου, ἀλλ' ἄφες με
νὰ τὰ σφογγίσω.

Τὰ ἐπίβουλα ταῦτα λόγια ἐπέτυχον· διότι ἡ Οὐ-
ρανία, πιστεύουσα ὅτι ὁ Τεσιῆ δὲν ἦτο πλέον ὁ ἀρ-
χαῖος λάτρις, ἀλλὰ φίλος εὐλικρινῆς ἑτοιμος νὰ
τὴν ἀκούσῃ, ἀπεκρίθη, καὶ μὲν ζητοῦσα νὰ κρατή-
σῃ τὴν λύπην τῆς, ἀδυνατοῦσα ὁμως νὰ περιορίσῃ
αὐτὴν ὑπερκεχειλήσασαν·

— Καλέ μου Ἀριστείδη, γνωρίζεις τὸν χαρ-
ακτῆρά μου· ἠξέυρεις ὅτι μὲ ὅλας μου τὰς ἐλλείψεις
ἔχω καλὴν καρδίαν, καὶ ὅτι ὅς τις μὲ δειξέται ἀγά-

πην με εξουσιάζει ὅλην ὁ Ἄνδρῆς ὅμως δὲν με ἐνόησε καὶ δὲν με ἀγαπᾷ. Ἐνθυμείται ὅτι ὅταν ἤ-
μαθα ἀρραβωνισμένοι, ἤμην ἀρκετὰ κακῆ, καὶ σὺ
ἐθύμονες ἐναντίον μου· αἰώνιος ἐφιλονεικοῦμέν· ἀλ-
λὰ δὲν ἤμην μνησικακός. Ἐνθυμείται ὅτι δὲν σὲ ἠ-
γάπων, ἐνῶ αὐτὸν τὸν ἀγαπῶ, τὸν ὑπεραγαπῶ μά-
λιστα. Εἶμαι πολλὰ δυστυχῆς ἢ ταλαίπωρος!

— Καὶ σὲ καλομεταχειρίζεται; ἠρώτησεν ὁ Τε-
σιὲ δαγκάσας τὰ χεῖλη του διὰ τὴν ἐξομολόγησιν
τῆς Οὐρανίας.

— Ἐξ ἐναντίας, εἶναι κάλλιστος, με ἐμπιστεύε-
ται ὅ,τι καὶ ἂν ἔχη, ὅ,τι θέλω τὸ θέλει καὶ αὐτὸς,
καὶ ἐκτελεῖ καὶ τὰς παραμικροτέρας μου ἐπιθυμίας,
καὶ αὐτὰς τὰς παραδόξους· καὶ ἀφοῦ ὑπανδρεύθημεν
οὔτε ἐλαχίστη φιλονεικία συνέβη μεταξύ τῶν δύο
μας. Δὲν ἔχω λοιπὸν δίκαιον νὰ παραπονεθῶ· ἀλλὰ
σὲ ἐρωτῶ, Ἀριστείδη, ἢ καρδία δύναται νὰ ζήσῃ
χωρὶς πάθος;

— Ὢ! ἀνεφώνησεν ὁ Τεσιὲ, ἀνυψώσας τοὺς ὀ-
φθαλμοὺς, ἢ καρδία... τὸ πάθος... Ἡ δὲ Οὐρα-
νία ὑπολαβοῦσα·

— Ἄν ἤξευρες, εἶπε, πόσον κατ' ἀρχὰς εὗρισκα
ὠραϊὰν τὴν ζωὴν καὶ ἀσύγκριτον τὴν εὐτυχίαν μου!
ἢ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη μου εἰς τοσοῦτον βαθμὸν με
μετεμόρφωσεν, ὥστε δὲν θὰ μ' ἐγνώριζες. Ὁ ἀδά-
μαστος χαρακτήρ μου ἔγεινε μαλακός, καὶ ἐνῶ πρὶν
δὲν ὑπετασσομένη εἰς κανένα, ἐπροσπάθουν νὰ μαν-
τεύσω ἀπὸ τὰ βλέμματά του τὴν ἐπιθυμίαν του·
δὲν ὠργιζόμην πλέον· ἔπαυσα νὰ εἶμαι κακῆ. Ἰδοὺ
διὰ τί ἔπρεπε νὰ με ἀγαπήσῃ ἂν ἦσο εἰς τὴν θέ-
σιν του δὲν θὰ με ἠγάπας;

— Ὢ! ἀνεφώνησεν ὁ Τεσιὲ.

— Καὶ ὅμως, ἐπανέλαβεν ἐκείνη, δὲν με ἀγα-
πᾷ ἢ ἀγάπη μου τὸν ἐνοχλεῖ, ὡς παρατηρῶ, ἐνί-
οτε τὰ λόγια του εἶναι ψυχρά, ὑπὲρ τὸ δέον λο-
γικά. Προσπαθεῖ τάχα νὰ ψυχράνη τὴν εἰς αὐτὸν
ἀφοσίωσίν μου;

— Λοιπὸν νομίζεις ὅτι δὲν σὲ ἀγαπᾷ; ἠρώτη-
σεν ὁ Τεσιὲ.

— Εἶμαι βεβαία, ἀπεκρίθη με ὀρμὴν ἢ Οὐρανία·
καὶ θέλεις ἀπόδειξιν; Ὅταν ἤλθες νὰ με ἰδῆς σ' ἐ-
δέχθη φιλοφρόνως, διότι ἤμην ἀπορασιασμένη νὰ
δοκιμάσω τὴν καρδίαν του. Δὲν θὰ σὲ λυπήσῃ ὅ,τι
θὰ σὲ εἶπῶ. Σὲ λέγω λοιπὸν ὅτι ἢ εὐχάριστος τὴν
ὀποῖαν ἐδειξά ὅταν σὲ εἶδα, ἢ εὐγένεια καὶ αὐτῇ
μου ἢ ἐρωτοτροπία δὲν ἦσαν διὰ σὲ παρὰ δι' αὐ-
τόν· τὸ ἕκαστα διὰ νὰ τὸν τιμωρήσω, νὰ τὸν ἀνη-
συχῆσω, νὰ διεγείρω τὴν ζηλοτυπίαν του. Ὅ,τι τὸ
ἐνόησες καὶ ὁ ἴδιος, διότι, ὡς ἠξέουρες, οὔτε σὲ ἀ-
γαπῶ, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ σὲ ἀγαπήσω. Αὐτὸς
ὅμως ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει τὴν καρδίαν μου ὅσον
ἐγὼ, δὲν ἔπρεπε νὰ ζηλοτυπήσῃ; Ἐρχεσαι καθ' ἡ-

μέραν, τὴν ἰδίαν ὥραν· ἀλλὰ μήπως τὸ παρετή-
ρησε; μήπως ἐνθυμήθη ὅτι παρ' ὀλίγον θὰ με ὑπαν-
δρεύεσο; τί τὸν μέλει; Ἰδοὺ εἰς ἔδω πρὸ δύο ὠ-
ρῶν μόνος με ἐμέ· τὸ ἠξέουρες, καὶ ὅμως ἀδιαφο-
ρεῖ· ὅταν ἤλθες αὐτὸς ἀνεχώρησε καὶ ἀκόμη δὲν
ἐπέστρεψε. Δὲν με ἀγαπᾷ, καὶ ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ
τόσον!

Ἡ κατ' ἐπανάληψιν δοθεῖσα διαβεβαίωσις ὑπὸ
τῆς Οὐρανίας ὅτι δὲν ἀγαπᾷ, οὔτε εἶναι δυνατὸν
νὰ ἀγαπήσῃ τὸν Τεσιὲ, ἀνέτρεψε τὰ σχέδια καὶ
προσέβλεπε τὴν φιλαυτίαν του· ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ
ἐκδικηθῆ κατέφυγεν εἰς ἄλλο μέσον εἰπῶν·

— Γνωρίζω πρὸ πολλοῦ τὸν Ἄνδρῆν, καὶ ἠ-
ξέουρας ὅτι δὲν ἔχει τὸν ψυχρὸν καὶ ἀδιάφορον χα-
ρακτήρα τὸν ὁποῖον λέγεις· ἐξ ἐναντίας τὸν εἶδε
πάντοτε ζωηρὸν καὶ εὐκόλως συγαινόμενον. Εἰν-
λοιπὸν δὲν σὲ ἀγαπᾷ τῶντον, θὰ εἴπῃ ὅτι ἔχει ἄλ-
λην αἰτίαν.

— Δὲν μ' εὕρισκε τῆς ἀρεσκείας του;

Καὶ ὁ Τεσιὲ κινήσας μετὰ δισταγμοῦ τὴν κεφα-
λήν, εἶπεν·

— Ἄλλην αἰτίαν θὰ ἔχη.

— Ἄλλην! ἐπανέλαβεν ἢ Οὐρανία ἀτενίσασα
αὐτόν.

Ἀλλ' ἐκεῖνος νέυσας τὴν κεφαλὴν ἐσιώπησε.

— Τί αἰτίαν; ἠρώτησεν ἐκ νέου ἢ Οὐρανία.

— Ἀρκετὰ εἶπα, ἀπεκρίθη ὁ ὑποκριτής. Πλὴν
τοῦτου ὑποψίας μόνον ἔχω· διότι πῶς νὰ πιστεύσω
ὅτι καρδία ἐλευθέρη δὲν σὲ ἀγαπᾷ;

— Πῶς! ἀνέκραζεν ὡς μαινομένη ἢ Οὐρανία·
ἀγαπᾷ ἄλλην;

— Δὲν εἶπα αὐτὸ, ἀπεκρίθη ὁ Τεσιὲ, προσποιού-
μενος μετάνοιαν δι' ὅ,τι ἐφάνερωσε.

— Τὸ εἶπες! ἀνέκραζεν ἢ ζηλότυπος, καὶ τῶ-
ρα θέλεις νὰ τὰ διορθώσῃς. Ἄ! ἀγαπᾷ ἄλλην! τῶ-
ρα ἐνοῶ τί τρέχει· εἶπέ με τα ὅλα, διότι εἶμαι
βεβαία ὅτι τὰ ἠξέουρες. Ἰσως μάλιστα καὶ σὲ τὰ
ἐκμυστηρεύεται· λέγε.

— Ἐχω ἀπλᾶς ὑπονοίας, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· καὶ
ὅπως ἔγινες...

— Δὲν ἔχω τίποτε, δὲν κλαίω· λέγε, ἂν θέλῃς
νὰ μὴ ἀποθάνω.

— Ἡ σχέσις τὴν ὁποῖαν σὲ εἶπα εἶναι ἀρχαιο-
τέρη τοῦ γάμου σου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ
σὲ λυπήσῃ ὑπὲρ τὸ δέον. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ Ἄνδρῆς
με ὠμίλησε τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἤλθεν εἰς
τὴν ἐξοχὴν τοῦ πατρὸς σου.

— Καὶ λοιπὸν; ἠρώτησεν ἢ Οὐρανία ἀσθμαί-
νουσά.

— Φαίνεται ὅτι ἀπήνησεν εἰς τὸν δημόσιον
χορὸν ὠραιοτάτην νέαν, καθὼς με εἶπες.

— Εἰς τὸν χορὸν;

— Ναί.

— Καὶ τὸ ὄνομά της;

— Ἄγνωσθ', οὔτε αὐτὸς δὲν τὸ ἠξέουρες. Ἰδοὺ αἱ
πληροφορίαι ὅσας με ἔδωκεν· εἶδε δύο γυναῖκας εἰς
θεωρεῖον τῆς τρίτης σειρᾶς· ἢ μία ἐφόρει δακτυλίδιον
ἐπὶ τοῦ χειροκτίου, καὶ ἢ ἄλλη ἐκράτει κίτρινον βόδιον.

Ἡ Οὐρανία ἀνεπήδησεν ὡς ἐκ μηχανῆς, καὶ πά-
λιν ἔπεσεν εἰς τὸ θρανίον σχεδὸν ἀναίσθητος.

— Φίλος τις τοῦ ἀνδρός σου ἐλθὼν, ἐξηκολού-
θησεν ἐκεῖνος, ἔσυρεν ἀποτόμως τὴν προσωπίδα τῆς
μῆς, καὶ εἶδεν ὁ Ἄνδρῆς πρόσωπον τὸ ὁποῖον καὶ
νὰ περιγράψῃ ἀδυνατεῖ.

— Τὴν εὗρεν ὠραϊὰν; ἠρώτησεν ἢ Οὐρανία.

— Ὡραιοτάτην! θελτικωτάτην! ἀξιολάτρευτον!
καθὼς με εἶπε. Καὶ ἐπειδὴ με ἀναγκάζεις νὰ σὲ
φανερώσω ὅλα, προσθέτω ὅτι τόσο τὴν ἠγάπησεν,
ὥστε τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐμονομάχησε με τὸν φί-
λον του.

Καὶ ἢ Οὐρανία ἀρπάσασα με ὀρμὴν τὰς δύο χεῖ-
ρας τοῦ Τεσιὲ, καὶ σφίγγασα αὐτὰς με δύναμιν·

— Καὶ τὴν ζωὴν μου, εἶπεν, ἂν με ἐξήτεις θὰ
σὲ τὴν ἐδίδα, τόσῃ χαρὰν μ' ἐπροξένησες.

Ὁ Τεσιὲ νομίσας ὅτι παρεφρόνησεν ἀπεχώρησεν
ὀλίγον· ἐν τῷ μεταξύ δὲ τοῦτω ἀνοίγει ἢ θύρα καὶ
ἐφάνη ὁ Ἄνδρῆς, ὅστις ἰδὼν τὴν συγκίνησιν τῆς
γυναίκης του καὶ τοῦ Τεσιὲ ὠχρίασε, νομίσας ὅτι
ἐγένετο θῦμα τῆς δοκιμῆς του. Ἡ δὲ Οὐρανία ση-
κωθεῖσα ἠσθάνθη κλονοῦμενα τὰ γόνατά της· κα-
τίθρησε ὅμως νὰ δράμῃ πρὸς τὸν σύζυγόν της, καὶ
ἐναγκαλισθεῖσα περιπαθῶς αὐτόν·

— Ἰποκριτὰ! ψεύστη! ἀνέκραξε, συνοδεύουσα
πέσαν λέξιν δι' ἐνός φιλήματος. Παίζεις λοιπὸν κω-
μωδίαν· νομίζεις ἀνάξιον σοῦ ν' ἀνοίξῃς τὴν καρδίαν
σου εἰς παιδίον ὁποῖον ἐγὼ; Ὡραῖα τῶντον! Εἶσαι
ψυχρὸς καὶ βαρὺς με τὴν γυναῖκά σου, καὶ μονομα-
χεῖς διὰ μίαν προσωπίδοφόρον!

Ὁ δὲ Τεσιὲ, μόλις ἰδὼν τὸν Ἄνδρῆν ἔλαβεν εἰς χεῖ-
ρας τὸν πῖλόν του, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἐρα-
στῶν ὅταν καταλαμβάνονται ἐπ' αὐτοφόρῳ. Ἰδὼν
ὅμως ὅτι ἐτράπησεν ἐναντίον του αἱ ῥαδιουργίαι του,
ἐπλησίασε σιγὰ σιγὰ εἰς τὴν θύραν καὶ ἔγεινεν
ἄφαντος.

— Ἐμαθεῖς λοιπὸν τὰς τρέλας μου; ἠρώτησεν ὁ
Ἄνδρῆς ἐναγκαλισθεὶς καὶ αὐτὸς τὴν γυναῖκά του.

— Τρέλας! ἀνέκραζεν ἢ Οὐρανία· ἠξέουρες τί
εἶναι αἱ τρέλαι σου; ἢ φρόνησίς σου. Μήπως δὲν
ἔχωμεν κερὸν νὰ γίνωμεν σοβαροί; τὴν ὅμως
ἀφοῦ σ' ἔμαθα, ἠξέουρας ὅτι δὲν πρέπει νὰ σὲ πιστεύω
πλέον· τὴν ἠξέουρας ὅτι δὲν εἶσαι οὔτε ψυχρὸς,
οὔτε σοβαρός· ἐξ ἐναντίας ἔχεις κακὴν κεφαλὴν,
ὁποῖαν καὶ ἐγὼ. Ἄ! ἂν ἤμην ἄνδρας, θὰ ἐμονομά-
χουν καὶ ἐγὼ με σέ. Σὺ ὅμως δὲν θὰ μονομαχή-

σῃ πλέον· σὲ τὸ ἀπαγορεύω· σὲ συγχωρῶ τὴν φο-
ρὰν αὐτὴν, διότι τὸ ἕκαμες δι' ἐμέ, ἐμὲ τὴν ἀγά-
ριστον, ἢ ὁποῖα ἐνόμιζα ὅτι δὲν με ἠγάπας. Με
ἀγαπᾷ ὅμως, ἔ;

— Καὶ ἀμφιβάλλεις;

— Ἄν ἠξέουρες τί κακὸν με ἐπροξένησες. Μὴ
κάμνεις πλέον σὲ παρακαλῶ δοκιμάξω. Διὰ τί φο-
βεῖσαι νὰ δείξῃς πόσον με ἀγαπᾷ; Λοιπὸν με ἤρε-
σες εὐθὺς, ἐγὼ ὅμως δὲν σὲ ἐγνώρισα· ποῦ νὰ ἠξέου-
ρω ὅτι ἦσο ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶχε τοιοῦτον μίτον. Πόσον
θὰ γελάσῃ ἢ Ὀρτενσία ὅταν τὸ μάθῃ! Λοιπὸν
δὲν θὰ μονομαχήσῃς πλέον· ἠξέουρες πόσον ζηλό-
τυπος εἶμαι; Πλὴν μὴ με ἀφίνῃς πλέον νὰ ὀμιλῶ·
τόσον σὲ ἀγαπῶ, ὥστε λέγουσά το φοβοῦμαι μὴ
τρελαθῶ· κλείσε τὸ στόμα μου με τὸν δάκτυλόν σου.

Καὶ ἀληθῶς ἐκλείσε τὸ στόμα της ὁ Ἄνδρῆς,
οὐχὶ ὅμως με τὴν χεῖρά του.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Α'. ΘΡΑΚΙΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ.

Ἐκ τινος Θρακικοῦ χωρίου, ὅπερ οὐδ' ὀνομάζει ὁ
ἡμέτερος ἀνταποκριτής, ἐστάλησαν ἡμῖν αἱ ἐξῆς
ἐπιγραφαί, ἀντιγεγραμμέναι ὑπ' ἀνδρός ἀπείρου τῆς
ἐπιγραφικῆς. Μὴ εὐκαιροῦντες δὲ νὰ ἐρευνήσωμεν,
τίνες ἐξ αὐτῶν καὶ πῶς εἶναι ἐκδεδομένοι, προσπα-
θήσαμεν ν' ἀναγνώσωμεν ὅσα ἐν αὐταῖς ἀσφαλῶς
ἠδυνήθημεν, σημειοῦντες τὰ ἑλλιπῆ, ἀμφίβολα, ὁ-
μολογουμένως ἐσφαλμένα ἢ ἀκατανόητα, διότι ἐπι-
θυμοῦμεν νὰ σωθῶσι τὰ μνημεῖα ταῦτα, ἐλπίζοντες
ὅτι ἄλλοι ἰδόντες αὐτά, ἢ τυχόντες ἀκριβεστέρων
ἀντιγράφων καὶ πλείονα ἔχοντες εὐκαιρίαν θέλουσιν
ἐκδώσει αὐτὰ πληρέστερον.

Τὰ μνημεῖα ταῦτα, ὧν ἡ ἐποχὴ εἶναι ὀρισμένη,
ἀνήκουσι προφανῶς εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ἑβρου Τραϊανού-
πολιν (Augusta Trajana). Αἱ δὲ ἐπιγραφαί περὶ-
στῶσι πολλὰς συμπλοκάς γραμμάτων καὶ τὸ οἷον
χοῦ εἶναι μικρότερον, κείμενον ἐν τῷ μέσῳ

4.

Ἀγαθὴ τύχη

Τὸν μέγιστον καὶ
θειότατον αὐτο-
κράτ(ορα)... (α)
... (β)
Μ. Ἀντωνίνον... (γ)
νον, εὐσεβῆ, εὐτύ(σ)

(α) Ἐν τῷ ἀντιγρ. α δ ε γ.

(β) Ἐν τῷ ἀντ. ἐν τῆς σκουδενε.

(γ) Ἐν τῷ ἀντιγρ. ρ ο γ. α

χῆ (α), σεβα . . . (β)
 ἢ Βολῆ καὶ ὁ λαμ-
 πρότατος δῆμος Τρα-
 ιανέων (γ) ἐκ τῶν ὑπερτα-
 τον (δ) ἡγεμονεύοντος
 τῆς Θράκης ἐπαρχ(ίας).

2.

Ἄγαθῆ τύχη
 Αὐτοκράτορα Καισα(ρ)
 α Μ-Αυρήλιον Ἀντωνέινον
 εὐσεβῆ, εὐτυχῆ, σεβασ (τόν),
 (παρ)θικόν, Βρατανικόν, (δ)
 μέγιστον, ἢ Βουλῆ
 καὶ ὁ δῆμος ὁ Τραϊανός

ἐπιμελούμένου . . Φ. λ.
 Πολυδώρου (ε) ἄρχοντος

3.

Ἄγαθῆ τύχη
 (ζ) Παιωνί
 Ἀπόλλωνος, ἑταῖρον
 (ὀ)ρφέα δαιδαλέης
 θῆκεν ἄγαλμα τέχνης
 (η) καὶ δένδρα
 καὶ ἔρπετά καὶ πετηνά (θ)
 φωνῆ καὶ χειρῶν
 (ι) ἐν ἀρμονίᾳ

4.

Ἄγαθῆ τύχη
 τὸν μέγιστον καὶ θειότατον
 καὶ θεοφιλέστατον Καίσαρα
 αὐτοκρ(α)το
 ρα (κ) σεβα(στὸν), Μαισικόν(λ), μέγιστον,
 Δακικόν μέγιστον, Σαρματικόν
 μέγιστον, Γερουσίας
 Τραϊανέων (μ) (ν)
 εὐτυ χῶς

5.

Ἄγαθῆ τύχη
 (τ)ὸν κρατερόν πτολέ-

(α) Ἐν τῷ ἀντιγρ. χω
 (β) Ἐν τῷ ἀντιγρ. . . σεβα-ι-ι. ε ω τ.
 (γ) ε α ν ε ω κ τ
 (δ) = βρατανικόν.
 (ε) Ἐν τῷ ἀντιγρ. Πολλ. δώρου.
 (ζ) Τηρησ π.
 (η) σεβας
 (θ) οὕτω.
 (ι) κοιμα.
 (κ) Ἐν τῷ ἀντιγρ. ρ ο σ.
 (λ) Μοισικόν.
 (μ) Ἐν τῷ ἀντιγρ. Τ ρ α ι α ι σ ε ω σ.
 (ν) Ἐν τῷ ἀντιγρ. Ι π ο δ ε γ.

(μ)οισι καὶ ἄτρομον
 πιδίων τὴν

6.

Ἀμφοτέρων τόδε
 σῆμ.α Σαβείνης,
 Αἰμιλίου τε
 ἀνδρὸς κυδα-
 λίμου καὶ πινο-
 τῆς ἀλ(ό)χου.

7.

Ἄγαθῆ τύχη
 Τὸν θειότατον καὶ μέ-
 γιστον αὐτοκράτορα Καί-
 σαρα Μ. Αὐρήλιον Κόμμοδον
 Ἀντωνέινον (α), σεβαστόν,
 Γερμανικόν, Σαρματ(ικόν),
 Βρατανικόν, ἀρχιερέα
 μέγιστον, δημ. (β) εἰς (γ) τὸ ιβ', αὐτοῦ
 κράτορα, ὑπατον τὸ ε.,
 Πι (δ) . . ἡγεμονεύοντος Θράκη(ς)
 ἐπαρχίας καὶ Μα. . . ου
 . . σ. β. Βαντίστα (ι) τοῦ
 . αν. . ατρὸς Απολλων. .
 τοῦ ἀρχιερέ(ω)ς. . (ε) τοῦ πατρὸς ἐκ τη-
 νιδι (ι)

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 2 Μαρτίου 1868.

Γ. Γ. ΠΑΝΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Β. ΚΥΠΡΟΥ ΑΝΑΓΛΥΦΟΝ.

Κύριε συντάκτα! Ἡ Πανδώρα ἥτις ἐπὶ τὸσαῦτα
 ἤδη ἔτη δωροφορεῖ εἰς τὰς νέας ἡμῶν καὶ ἀναγεν-
 νωμένας κοινωνίας τὸσαῦτα καλὰ καὶ τὸσαύτην ὠ-
 φέλεια παρέχει εἰς τὸ κοινόν, ἃς παράσχη καὶ τὴν
 ἐξῆς ἀρχαιολογικὴν εἰδησιν, ἃν ἐγκρίνη αὐτήν, ἀφοῦ
 δυστυχῶς ἐξέλειπεν ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐφημερίς τῶν
 Ἀθηνῶν, κρύμασιν οἷς οἶδε Κύριος.

Πρό τινων ἡμερῶν κατετέθη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἀρ-
 χιεπισκοπῇ προσωρινῶς καὶ ἕνεκα φιλονεικίας, ἀνά-
 γλυφον εὐρεθὲν ὑπὸ χωρικοῦ κατοικοῦ τῆς Ἀθηνέου.

Ὁ λίθος εἶναι ἐπιτόπιος ἐλαφρὸς, οὗ τὸ μὲν σω-
 ζόμενον ὕψος (διότι εἶναι πρὸς τὰ ἄνω τετραυσιμένως
 καθ' ὅλον τὸ πλάτος) 0,51, τὸ δὲ πλάτος 0,60.

Τὸ παριστάμενον εἶναι τρεῖς ἄνδρες καθήμενοι
 ἢ μᾶλλον ἀνακείμενοι πλησιέστατα καὶ ἐν ἐπαφῇ
 ἀλλήλων κατὰ πλευράν, καὶ ἔχοντες ἐστηριγμένον

(α) ἐν τῷ ἀντιγρ. Α ν τ ω ν η ν ο ν.
 (β) δημαρχικῆς
 (γ) ἑξουσίας
 (δ) ; Π(ατέρα) Πατρίδος.
 (ε) ἐν τῷ ἀντιγρ. καταποσεισην ; κατ' ἀπόφρασην.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. — Βιογραφία τῶν ἐν τοῖς
 γράμμασι διαλαμπάντων Ἑλλήνων, ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς
 βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς ἑλληνικῆς ἐθνικογενεσίας.
 (1453—1821). Σύγγραμμα ΚΩΝΣΤ. Ν. ΣΑΘΑ βραβευθὲν
 ἐν τῷ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ τοῦ 1867. Ἐν Ἀθήναις 1868.
 (Εἰς 8ον, ἐκ τυπογρ. φύλ. 48 καὶ σελ. 768.)

Τοῦ συγγράμματος τούτου τὴν ἐκτενῆ ἀνάλυ-
 σιν, γενομένην τὸ παρελθὸν ἔτος ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῦ
 φιλολογικῷ ἀγῶνος κριτῶν, ἀνεγνωμεν (1) ὅτε ὁ
 Κ. Σάθας ἀνείλετο τὸν κόπτινον. Καὶ μόνον αὐτὴν
 ἐπεξεληθόντες ἐθαυμάσαμεν μετὰ τῶν ἀγωνοδικῶν
 τὸν τε ἀριθμὸν τῶν συγγραφέων (ὧν πλείστοι ἦσαν
 ἄγνωστοι καὶ εἰς τοὺς συντονώτερον ἀσχολουμένους
 περὶ τὴν γραμματολογίαν), οἵτινες καὶ κατὰ τοὺς
 ζοφερωτάτους χρόνους τῆς δουλείας ἐμόχθησαν ὑπὲρ
 τῆς σωτηρίας τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, ἢ μᾶλλον
 ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἔθνους, τὴν ὁποίαν καὶ ἐξε-
 θιάσαντο ἐπὶ τέλους, καὶ τὴν ἀφιλοκερδῆ, τὴν ἀκά-
 ματον, τὴν ἀληθῶς ἠρώων ἀξίαν κερτερίαν, μεθ' ἧς
 λεληθότως, ἐν παραβύστῳ καὶ σκοτίᾳ, ἐνεδρεύον-
 τες μεταξὺ φόβων καὶ κινδύνων, ἐπάλαιον ὑπὲρ τῆς
 ἐθνικῆς ὑπάρξεως. Σήμερον δὲ ἀναδιφοῦντες αὐτὸ
 τὸ σχεδὸν ὀκτακοσιοσέλιδον σύγγραμμα, ἐξιστάμεθα
 ἐπὶ τῇ ἀδαμάστῳ ἐνεργείᾳ, ἥτις ἐν τῷ μακρῷ δια-
 γήματι τεσσάρων σιδηρῶν ἑκατονταετηρίδων κατεῖχε
 τὰς εὐγενεῖς τῶν ἀθλητῶν ἐκείνων ψυχὰς διότι καὶ
 κατ' αὐτὴν τὴν ἰσ', ἥτις μέχρι τοῦ νῦν ἐνομιζέτο ζο-
 φωδεστέρα τῶν λοιπῶν (2), ἤκμασαν λόγιοι περὶ τοὺς
 τετρακοσίους, μεταξὺ τῶν ὁποίων καταλέγονται ὁ
 πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου ἐγκρα-
 τέστατος (vir jure Græco consultissimus κατὰ
 Φαβρίκιον) Ἰάνης Λάσκαρις, ὁ τοῦ Μεγάλου Ἐτυ-
 μολογικοῦ συγγραφεὺς Ζ. Καλλιέργης, ὁ ἐπιφανὴς
 νομοδιδάσκαλος καὶ φιλόσοφος Θ. Διπλοβατάτζης,
 Ἄντ. ὁ Ἐπαρχος, Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, Μ. ὁ Μαργού-
 νιος καὶ ὁ Γ. Σεβῆρος.

Καὶ ὁποῖον ἀκατάφλεκτον φιλοπατρίας πῦρ ἀνε-
 φλεγε τὰς καρδίαις τῶν ἐξηνδραποδισμένων ἐκείνων
 Ἑλλήνων! Γενεὰ διεδέχτο γενεάν, καὶ ὅμως ὁ αὐτὸς
 πόθος, ὁ αὐτὸς σφραγισμὸς, τὸ αὐτὸ δάκρυ! Ἀνάγνωθι
 καὶ τὸ πλέον σύντομον τῶν ἐπιγραμμαμάτων, καὶ θέ-
 λεις ἀκούσει ἀντηχοῦσαν ἀκοίμητον τὴν τελευταίαν
 ταύτην φωνὴν τοῦ ἐνδόξως πεσόντος αὐτοκράτορος:

(1) Πανδ. τόμ. III', σελ. 42.
 (2) Ὁ Κ. Βρετὸς ἀναγράφει ὀλίγιστα πονήματα τοῦ ἰσ' αἰῶ-
 νος· οἱ δὲ ξένοι περιηγηταὶ Βουβὸν καὶ Γύλλιος, οἵτινες, δια-
 τρίψαντες πολὺν χρόνον ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν αὐτὴν
 ἑκατονταετηρίδα, μετέδωκαν ἡμῖν τὰς ἀκριβεστέραις τῶν τότε
 εἰδήσεων, ἐξιστοροῦσιν οἰκτρότατα τὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.
 (Ἰδε Πανδ. τόμ. II', σελ. 316.) Ἐκ τοῦ συγγράμματος ὅμως τοῦ
 Κ. Σάθα ἀποδεικνύεται τὸ ἕναγγιον.

τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ προσκεφαλαίων (ὑπαγκωνίων)· στη-
 ρίζουσι δὲ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ ἐρθοῦ τοῦ βραχίονος.
 Καὶ τοῦ μὲν πρὸς δεξιὰ τῷ ὄρῳντι ἡ παλάμη ἀνοι-
 κτῆ, τῶν δὲ δύο ἄλλων κεκλεισμέναι ἄπτονται τῆς
 ἀριστερᾶς σιαγόνος. Ἄφθονον μειδιάμα ἐπαρθεῖ ἐπὶ
 τῶν χειλέων καὶ τῶν τριῶν, θεωμένων βεβαίως ἀν-
 τικειμένον τι ἀπέναντι αὐτῶν, ὡς ἡ στάσις τῶν
 βροχλημῶν ἐμφαίνει.

Φέρουσι δὲ καὶ οἱ τρεῖς πώγωνα ἐπιμελέστατα
 διευθετημένον κατὰ τὸν νῦν τουρκικὸν τρόπον, ἀντὶ
 δὲ παντὸς ἱματισμοῦ ἐνὰ μόνον χιτῶνα, τὸν Ἰω-
 νικὸν πιθανώτατα, διότι αἱ χειρίδες διήκουσι μέχρι
 τῆς ρίζης τῆς παλάμης, ἔχοντα ἐπιμελέστατα ἐ-
 σχηματισμένας πτυχὰς κατὰ μήκος μὲν τοῦ θώρα-
 κος, ἐγκαρσίους δὲ κατὰ τοὺς βραχίονας.

Εἶναι δὲ οὕτω τοποθετημένοι ὥστε αἱ δεξιάι αὐ-
 τῶν θὰ ἦσαν ὀπισθεν τοῦ ὄμου καὶ τῆς ἀριστερᾶς
 τοῦ παρακειμένου ἐκάστω, καὶ μόναι αἱ παλάμαι
 ἀνακίπτουσι κρητοῦσαι ἀντικειμένον τι θραυσθὲν
 ἤδη· ὡς καὶ τῆς ἀριστερᾶς τῶν δύο τῶν ἐχόντων
 αὐτὴν κεκλεισμένην, ὡς προεῖρηται, ἐξέχει τὸ περι-
 φερὲς ἄκρον τῆς λιθάδος ἄλλου ἀντικειμένου, τοῦ ὁ-
 ποίου ἡ ἑτέρα ἄκρα θὰ ἐκρύπτετο ὀπισθεν τοῦ πώ-
 γωνος καὶ ὑπὸ τὸ οὖς.

Ὁ δ' ἔχθρος τῶν ἀνθέων χρόνος οὔτε τοῦ λιθίνου
 αὐτῶν στεφάνου ἐφείσθη, οὔτε τοῦ ἄκρου τοῦ πώ-
 γωνος τοῦ μεσαίου.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ δρώμενα.
 Φαίνεται μοι δὲ πιθανώτατον ὅτι παρίστανται
 καθήμενοι ὡς ἐν συμποσίῳ καὶ, τὸ ὀλιγώτερον σύνη-
 θες, τρεῖς ἐπὶ μιᾷ κλίνῃς.

Τὸ δὲ ἐνδόσιμον τοῦτο λαμβάνω ἀ — ἐκ τοῦ τρό-
 που τῆς ἀνακλίσεως, β' — ἐκ τῶν προσκεφαλαίων
 ἢ ὑπαγκωνίων, γ' — ἐκ τῶν σωζομένων τεμαχίων
 τοῦ ἐν ταῖς δεξιάις αὐτῶν ἀντικειμένου, ὅπερ πιθα-
 νώτατα εἶναι ῥυτὸν, καὶ δ' — ἐκ τοῦ ἀνθίνου στε-
 φάνου ὅπερ φέρουσι καὶ οἱ τρεῖς. Παρίστανται δὲ
 ἐν στιγμῇ καθ' ἣν θεῶνται τὰς συνήθεις ἐν τοῖς πό-
 τισι ἀνλητρίδας, διότι ὑπερορῶσι τῆς τραπέζης.

Ἐν Λευκωσίᾳ Κύπρου.

ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ.

Γ'. ΛΑΚΩΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ.

ΔΕΙΝΙΠΠΙΑΙ ΧΑΙΡΕ.

Ἡ ἀνωτέρω ἐπιγραφή εὐρέθη ἐν Οἰτύλῳ εἰς θέσιν
 καλουμένην Δένδρακα Γαρδινίτσας· ἐχαράχθη δ'
 ἐπὶ λίθου κοινού ἔχοντος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ἀνά-
 γλυφον ἀμφορέως· ἀλλὰ διατὶ προσετέθη I εἰς τὸ
 τέλος τοῦ κυρίου ὀνόματος, ἐνθ' δὲν εἶναι δοτικῆ·
 Μήπως εἶναι κλητικὴ Δεινιπιταί;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΙΑΔΗΣ.

«Εἰς ἑμᾶς τοὺς ἀπογόρους τῶν Ἑλλήνων ἀνατίθω τὴν τήρησιν τῆς πόλεως, τῆς ἐλπίδος ταύτης καὶ χαρᾶς τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων.» Καὶ καὶ μὲν δὲν κατώρθωσαν τότε οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖνοι νὰ σώσωσι τὴν ἐλπίδα αὐτῶν καὶ τὴν χαρὰν, πιστοὶ ὅμως φύλακες τοῦ τελευταίου ἰεροῦ παραγγέλματος τοῦ αὐτοκράτορος ἐνεφύσησαν εἰς τὰς ἰδίας συγγραφὰς τὸν πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτα, ὅστις ἐκράγει ἀπέδειξεν ὅτι ὅσα καὶ ἂν πιέζεται ὑπὸ τῆς ὑλικῆς δυνάμεως ἢ ἠθικῆς, ἀνακύπτει ἐπὶ τέλους καὶ καταβάλλει τὴν πιέζουσαν, καὶ ὅτι τῆς ἐλληνικῆς ἰδέας οὐδὲν, οὔτε δεσμᾶ, οὔτε ἄδου πύλαι κατισχύουσι.

Τοῦ Κ. Σάθα τὸ σύγγραμμα, εἰς τρία διαιρούμενον, δὲν ἐξεδόθη ὀλοκλήρον ὅπως ὑπεβλήθη εἰς τὴν κρίσιν τῶν Ἑλληνοδικῶν ἰδίῳ, λέγει, τὸ μὲν περὶ σχολείων ζήτημα ἐπραγματεύθη εὐδοκίμως ὁ Κ. Παρνακάς (1), τὸ δὲ περὶ τυπογραφιῶν ὁ Κ. Π. Λάμπρος (2), ἡ δὲ τοῦ περὶ γλώσσας ἔκδοσις ἀναβάλλεται εἰς αἰσιωτέρους καιροὺς. Εἰ δὲ καὶ διεξοδικὸν καὶ περιεκτικώτατον τὸ δημοσιευθὲν μέρος, ἐνομάζει οὐδὲν ἦττον αὐτὸ *σχεδιάσμα*, καὶ οὐχὶ ἄτόπως ἰδίῳ τοσοῦτον δύσκολος καὶ πολυχρόνιος ἢ ἀναζήτησις τῶν συγγραμμάτων τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων χρόνων, ὡστε ὅσον ἐπιμόχοι καὶ εὐσυνείδητοι καὶ ἂν ἐγένοντο αἱ ἐρευνᾶι αὐτοῦ, βέβαιον ὅτι καὶ ἕτεροι διαλάμπαντες ἐν τοῖς γράμμασι παρελείφθησαν, οἷοι ὁ περὶ τὰ τέλη τῆς III' ἑκατονταετηρίδος εὐκλεῶς σχολαρχῆσας ἐν Πάτρῳ Δανιὴλ ὁ Κερκαμὲς (3), Βενιαμὴν Λέσβιος ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ἐν Κυθωνίαις περιφανοῦς γυμνασίου, οἱ διάδοχοι αὐτοῦ Γρηγ. Σαράφης καὶ Θεόδ. Καίρης, ὁ συντάκτης τῆς Κίθωτου Ν. Λογαδή, ὁ πρῶτος εἰσπαγωγὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον Κλεόβουλος (4) καὶ ἄλλοι.

Τοῦ Ἀλλατίου συγγράμματα ἀναγράφει ἐκδεδομένζ μὲν πεντήκοντα, ἀνέκδοτα δὲ πενήκοντα ὄκτω, ἐνῶ κατὰ τινα ἀκριβῆ σημείωσιν, ἦν προτιθέμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν, τῶν μὲν ἐκδεδομένων ὁ ἀριθμὸς συμποσοῦται εἰς ἐξήκοντα τρία, τῶν δὲ μὴ ἰδόντων τὸ φῶς εἰς δεκατέσσαρα πρὸς τοῖς ἑκτόν.

Ἀλλὰ καὶ τοῦ Στεφ. Κανέλλου πολύτιμον σύγγραμμα, γερμανιστὶ ἐκδοθὲν ἐν δυοὶ τόμοις, καὶ πρῶτον καταστήσαν γνωστὸν εἰς τοὺς Γερμανοὺς τοὺς φιλολογικοὺς ἡμῶν πόνοους (5), δὲν σημειοῦται

ἐν ταῖς *Βιογραφίαις*, ἐνῶ μάλιστα ὁ Β' αὐτοῦ τόμος καὶ εἰδήσεις οὐκ ὀλίγας περιέχει περὶ νεωτέρων Ἑλλήνων συγγραφέων. Πρὸς τούτοις, ὡς καὶ οἱ ἀγωνοδίκαι κατέδειξαν, καὶ ἡμεῖς πολὺ πρὸ αὐτῶν ἐγράψαμεν (1), ὁ αἰοιδίμος Κανέλλος ἐποιήσατο τὸν θούρειον «Τί καρτερεῖτε», καὶ οὐχὶ τὸν μεταγενέστερον ὑπὸ Κοκκινάκου στιχουργηθέντα ἀλιγιερὸν καὶ κοφτερὸν σπαθί μου.» (2).

Ἀλλὰ ταῦτα ἀπλῶς πρὸς ἐπιμαρτυρίαν τῶν ὅσα ὁ συγγραφεὺς εἶπεν, ὀνομάσας *σχεδιάσμα* τὸν ὀγκώδη αὐτοῦ τόμον. Πολλῇ δὲ τιμῇ ὀφείλεται εἰς αὐτὸν διὰ τὴν ἀξιόλογον εὐεργεσίαν ἣν ἀπένευεν οὐ μόνον εἰς τὴν γραμματολογίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος. Ἡμεῖς δὲ ἰδίως χαίρομεν ὅτι, καθὼς εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κ. Παρνακά, οὕτω καὶ εἰς τὸ ἀνά χειρας οὐκ ὀλίγον συνετέλεσαν αἱ ἐκ τοῦ ταμείου τῆς *Πανδώρας* εἰδήσεις. Πολλὰς δὲ καὶ ἐτέρας ἠθελον ἀρυσθῆ ἀμφοτέροι, ἐὰν τὰ χειρογράφα ἄτινα ὠράζουσι τὰ εὐρωπιῶντα αὐτῆς χαρτοφυλάκια, καὶ εἰσὶν ἴσως προωρισμένα εἰς σιτῶν βρωσίαν, ἐξστουπουντο. Δυστυχῶς ὅμως εὐάριθμοι εἰσέτι οἱ αἰσθανόμενοι ὅτι ἀδύνατος ἢ ἀνάστασις, καὶ ἀδύνατον τὸ μεγαλοῦ τοῦ ἔθνους ἄνευ τῆς καλλιτεχνίας τῶν γραμμάτων, καὶ τῆς μελέτης τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας, ἢ γνώσεως τῆς ὀποίας ἀναπτεροὶ πρὸ παντὸς ἄλλου τὸ φρόνημα.

Καὶ ἐπειδὴ περὶ ἱστορίας ὁ λόγος, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ ὑποβάλωμεν ἐν παρεκβάσει τῆ συγγραφῆ τῶν *Βιογραφιῶν* τὴν μικρὰν ταύτην γνώμην. Ἐξἱστορῶν τὸν βίον τοῦ πατριάρχου Γενναδίου προστίθησι καὶ ταῦτα: «Ἡ ἐλληνικὴ ἐκκλησία εἰσέτι δὲν ἀντήμειψε τὴν μνήμην τοῦ Σχολαρίου, ὅστις πρὸς οὐδὲν λογισάμενος σωτηρίαν καὶ πατρίδα, ἔσωσε τὴν ὀρθοδοξίαν, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν» (σελ. 18). Καὶ λοιπὸν πιστεύει ὅτι εἴποτε οὐ περὶ τὸν Γεννάδιον συνήθουν εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν δύο ἐκκλησιῶν, θὰ ἔσπειδεν ἢ Δύσις εἰς βοήθειαν τοῦ Βυζαντίου; Ἀλλ' ἡ Δύσις τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπὸ τοσοῦτων καὶ τοιούτων ἐμφυλίων πολέμων, καὶ ἀλληλομαχιῶν, καὶ διχονοιῶν καὶ ἐρίδων κατεσπαράσσειτο, καὶ εἰς τοιαύτην παραλυσίαν εἶχον περιέλθει αἱ δυνάμεις αὐτῆς, ὡστε οὐδ' ἑαυτὴν ἴσχυε νὰ βοηθήσῃ. Τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς τῶν *Βιογραφιῶν* ἐν σελ. 28 καὶ 29, ὅτε μνημονεύων τῶν ἀγώνων οὐκ κατέβαλεν ὁ Βησσαρίων ὑπὲρ ἐκστρατείας κατὰ τῶν ὀθωμανῶν, λέγει ἀδύνατον τὴν ἐπιτυχίαν διὰ τὰς διενέξεις καὶ τὰ πάθη τῶν ἡγεμόνων. Ἀλλὰ μὴ δὲν εἶχεν ἱερούργησι ὁ καρδινάλιος Ἰσιδώρος ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ; Ὁ Γεννάδιος καὶ ὁ μέγας δουλξ Νοταρὰς πεισθέντες ὅτι ἀνε-

(1) Πανδ. τόμ. Ε'. σελ. 370.
(2) Πανδ. τόμ. ΙΔ'. σελ. 213.

φικτὸς ἦτο τῆς πόλεως ἢ σωτηρία, ἐφρόντισαν νὰ σώσωσι καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν, ἧτις ἐμελλεν ἐν καιρῷ δουλείας νὰ χρησιμοποιῆται ἀντὶ πατρίδος, καὶ ὑποθάπουσα καὶ κρατόνουσα τὸ ἐλληνικὸν φρόνημα νὰ ἐπαναφέρῃ ἡμᾶς εἰς ἐθνικὴν ὑπαρξιν. Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Ἄρα οὐ μόνον ἡ ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἡ πατρίς αὐτῆ πρὸ τῆς ἐκκλησίας μάλιστα, πρέπει νὰ ἀνταμείψωσι τὴν μνήμην τοῦ τε Γενναδίου καὶ τοῦ Δουλξ Νοταρὰ, ἕστις κληρῶν προτιμωτέρων τὴν παρουσίαν τῶν ὀθωμανῶν τῆς τῶν Λατίνων, δὲν παρεφέρετο ὑπὸ πάθους ἢ δεσποτικῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἔδιδε μαρτύρια σπανίας φιλοπατρίας καὶ σπκνωτέρας πολιτικῆς συνέσεως.

Τοιοῦτο τὸ ἔργον τοῦ Κ. Σάθα δι' ὅ, ἐπαναλαμβάνομεν, πολλὰς ὀφείλομεν αὐτῷ τὰς χάριτας. Ἄλλ' ὅσα ἀκόμιμος, ὅσα δραστηρία, ὅσα νοήμων καὶ ἂν ὑπάρχει ἢ ἰδιωτικῆ ἐνέργεια, πολλὰκις δὲν τελεσφορεῖ δέοντως ἄνευ καὶ τῆς τοῦ δημοσίου συνδρομῆς. Διὸ οἱ ἐμπειστουμένοι περὶ ἡμῖν τὰ τῆς πευθείας ἀνάγκη πάσα νὰ ἰδρῶσωσι παρὰ τῆ ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἰδιαίτερον τμήμα, εἰς ὃ, συλλεγόμενα ἐπιμελῶς, νὰ κατατίθονται τὰ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἐκδοθέντα καὶ εἰ δυνατόν ἀνέκδοτα συγγράμματα' ἐπὶ τούτῳ δὲ οὔτε κόπων οὔτε δαπάνης πρέπει νὰ φεισθῶσι, διότι ἀνεκτίρητον προκύπτει σήμερον ἐκ τῶν τριῶν περὶ σχολείων, περὶ τυπογραφῶν καὶ περὶ λογιῶν ἀνδρῶν μονογραφιῶν, ὅτι ἐκ τῶν φιλολογικῶν ἐκείνων ἔργων θέλει καταρτισθῆ ἢ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἱστορία, ἧτις καὶ κατὰ τὴν μακρὰν καὶ πολυῶδον δουλείαν τιμᾷ τὰς πεποιθήσεις καὶ τὴν ἀκαταχώριστον αὐτοῦ ἐμμονὴν εἰς τὰ πάτρια.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΜΙΚΤΑ.

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ.

(Συνέχ. 18α. ἀριθ. 430.)

34) Ὅποιος εἶν' ὄζ' ἀπ' τὸ χορὸ πολλὰ τραγοῦδιὰ ξέρει. — Βλ. Αἰσχ. Προμ. Δεσμ. 263.

Ἐλαφρὸν, ὅστις πημάτων ἔσω πόδα
ἔχει, παραινεῖν τε νοουθετεῖν τε τὸν κακῶς
Πράσσοντα. . . .

35) Τὸ κακὸ σκυλὶ πατὲ δὲν ψοφαίει. — Οὕτω καὶ ὁ φιλοκλήτης παρὰ Σοφοκλεῖ (Φιλοκλ. 446), μαθὼν ὅτι ὁ Θεορίτης ζῆ λέγει:

Ἐμελλ' εἰπεῖ οὐδὲν ποῦ κακὸν γ' ἀπόλωτο,
Ἄλλ' εὖ περιστέλλουσιν αὐτὰ δαίμονες,
Καὶ πως τὰ μὲν πανούργα καὶ παλιντροσφῆ
Χαίρουσ' ἀναστρέφοντες ἐξ' ἄδου, τὰ δὲ δίκαια
Δίκαια καὶ τὰ χριστ' ἀποστέλλουσι εἰς.

36) Δυὸ σπασμένοι νικοῦν ἐν' ἀντρανωμένον — ἢ, χαρὰς τὸν δυνατόν ποῦ τὸν πιάσουν δυὸ σπασμένοι. — Ἀνάλογος ταύταις εἶναι ἡ ἀρχαία παροιμία «Οὐδ'

Ἠρακλῆς πρὸς δύο». — Οὕτω καὶ ἡ ἑκάθη παρ' Εὐριπίδῃ (Ἐκαθ. 874) λέγει πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, ἐρωτῶντα αὐτὴν, πῶς εἶναι δυνατόν αἱ γυναῖκες νὰ τιμωρήσωσι τὸν Πολυμήστορα?

Δεινὸν τὸ πλεθὸς ἔν δὲλοι τε δόσμαχον.

Τὴν αὐτὴν γνώμην ἐκφράζει καὶ ὁ Σοφοκλῆς (Οἰδίπ. Τυραν. 845).

Οὐ γὰρ γίνετ' ἐν εἴς γο τοῖς πολλοῖς ἴσος.

Πρβλ. καὶ Αἰσωπ. μυθ. 474.

37) Πρῶτα στοχάσου ἐπειτα ἐπιχειρήσου. — Βλ. Πυθαγ. Χρυσ. επ. 27.

Βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μῶρα πέληται, καὶ αὐτ. 37. Λόγουσι δὲ πρὸ ἔργου.

Πρβλ. καὶ Αἰσωπ. μυθ. 4, οὗ τὸ ἐπιμύθιον «Δεῖ τὸν φρόνιμον ἀνδρα πρότερον τὰ τέλη σκοποῦντα τῶν πραγμάτων, εἴθ' οὕτως αὐτοῖς ἐγχειρεῖν.» Ἰσακίτως καὶ μυθ. 49, οὗ τὸ ἐπιμύθιον λέγει: «ὅτι οὐ δεῖ ἀπερὶσκεπτῶς προσίεναι τοῖς πράγμασι.»

38) Γνώριζε τὸ εἶναι σου. — Τὸ γινῶθι σαυτὸν τοῦ Θάλητος, ὑπερ καὶ ὁ Δισχύλος παραγγέλλει λέγων (Προμ. Δεσμ. 309.)

Γίγνωσκε σαυτὸν.

Βλ. καὶ Ξενοφ. Ἀπομν. Γ'. Ὁ. 6. «Τὸ δὲ ἀγνοεῖν ἑαυτὸν, καὶ ἂ μὴ οἶδε δοξάζειν τε καὶ οἶεσθαι γινώσκειν, ἐγγυτάτω μανίας ἐλογίζετο εἶναι» καὶ Δ' Ἕ' 24. — Βλ. καὶ Πλουτ. Δημοσθ. Γ' 847. — «Εἰ παντὸς ἦν τὸ Γινῶθι σαυτὸν ἔχειν πρόχειρον, οὐκ ἂν ἐδόκει πρόσταγμα θεῶν εἶναι.»

39) Πῆγαινε μ' ἕνα καλὸν νὰ γίνης καλλιτέρας, πῆγαινε μ' ἕνα κακὸν νὰ γίνης χειρότερος. — Βλ. Ξενοφ. Ἀπομν. Α'. Ἕ' 20. «Διὸ καὶ τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, καὶ ὅσοι σώφρονες, εἰργουσιν ὅμως ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὀμιλίαν ἄσκησιν οὔσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατἄλυσιν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὅ,τε λέγων (Θεογ. 33.)

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἂν' ἰσθλὰ δεδάξει· ἦν δὲ κακοῖσιν
Σιμίσιγγος, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἔοντα νέον.»

Πρβλ. καὶ αὐτ. 27. Καὶ Γαλλικὴ δὲ τις παροιμία λέγει: «Dis-moi qui tu hantes je te dirai qui tu es.»

40) Μόν' ὁ Χάρος δὲν σταυρόνεται. — Παρὰ Σοφοκλεῖ (Ἄντιγ. 361) ὁ χορὸς ἀπαριθμῶν πάντα τὰ πλεονεκτῆματα τοῦ ἀνθρώπου, λέγει ἐν τέλει:

. . . . Αἶθε μόνον
Φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται.

41) Ὁ παπᾶς πρῶτα τὰ γένεά του. — Πρβλ. Σοφ. Ἄντιγ. 437 κα. ὅπου ὁ φύλαξ λέγει πρὸς τὸν Κρέοντα:

Τὸ μὲν γὰρ αὐτὸν ἐκ κακῶν περὶνεῖται
Ἠδίστον, ἐς κακὸν δὲ τοὺς φίλους ἄγειν
Ἄλγετον. Ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ἔστω λαθεῖν
Ἐμοὶ πέφυκε τῆς ἐμῆς σωτηρίας.

42) Οί πολλοί κραβοκυραίοι πνίγουν γρήγορα τὸ καράκι.—Ισοδύναμος τῇ ἀρχαίᾳ: «Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν.» Βλ. Ἰλιᾶδ. Β. 204.

Οὐκ ἀγαθὸν παλαιοκρανίη· εἰς κοίρανος ἔστω
Εἰς βασιλεὺς, ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω.
Σκῆπτρον ἤδὲ θέμιστας, ἵνα σφίσι βασιλεύῃ.

Πρβλ. Corn. Nepot. Dion. IV, 4.

43) Βόηθα Χριστὲ καὶ Παναγιὰ νὰ κλέψω τὸ δισκοπότηρο.—Βλ. Ξενοφ. Ἀπομν. Α. γ. 2. «Καὶ εὐχετο δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀπλῶς τὰγαθὰ διδόναι, ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδόμενα ὅποια τὰγαθὰ ἐστὶ τοὺς δὲ εὐχομένους χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ τυραννίδα ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων οὐδὲν διάφορον ἐνόμιζεν εὐχεσθαι, ἢ εἰ κυβεῖαν ἢ μάχην ἢ ἄλλο τι εὐχοιτο τῶν φανερώς ἀδήλων ὅπως ἀποθήσοιτο.»

44) Μὴ κλωτσοῦ τὰ γονικά σου θὰ τὸ βρῆς ἀπ' τὰ παιδιὰ σου.—Βλ. Ἰσοκρ. πρὸς Δημ. δ'. «Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς οἷους ἀν εὐξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παιδᾶς.»

45) Ἡ νύχτα στεφανώνει τὰ ἔργα τῆς ἡμέρας. (Παροιμ. Βενιζ. σ. 102, 159.—) Πρβλ. Σοφοκλ. Οἶδ. Τυρην. 198.

Τῆλει γὰρ εἶτι νύξ ἀφῆ
Τούτ' ἐπ' ἡμᾶρ ἔρχεται.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

Εἰς τὴν ἐν τῇ δεξιᾷ στήλῃ τῆς 419 σελίδος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 429 φυλλαδίου πρώτην παράγραφον, παρακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν παρατιθεμένην, διότι παρεισέφρησάν τινα τυπογραφικὰ παροράματα ἄτινα, καθὼς χρονολογικὰ, ἀλλοιοῦσι τὴν ἱστορίαν.

Δεκατετραετῆς μετέβη εἰς Ῥώμην, καὶ διὰ τῆς τοῦ προστάτου αὐτοῦ Καρδινάλιου Φιλίππου Σπινέλλου ἐπιβρόχης κατετάχθη εἰς τὸ ἔχει ἑλληνικὸν

ΛΕΩΝ ΑΛΑΤΙΟΤΗΣ

ΟΙΚΟΣΗΜΟΝ ΑΛΛΑΤΙΟΥ.

πανεπιστήμιον, τὸ ὑπὸ τοῦ τῆς Ῥώμης κλεινοῦ Ποντίφηκος Λέοντος Δεκάτου, κατὰ προτροπὴν Ἰωάννου Λασκάρειος τοῦ Ῥυνδακίνοῦ, ὅστις μετὰ τὴν τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου κατάλυσιν εἶχε καταφύγει εἰς Ἰταλίαν σὺν τῷ πατρὶ καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς τὴν πανωλεθρίαν ἐκείνην διαφυγοῦσι, τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1513 ἰδρυθὲν, καὶ ὡς μέγας πυρὸς ἐν νυκτὶ ἀσελίνοῦ ἐκπέμψαν τὰς λάμψεις αὐτοῦ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην. Διήκουσε δὲ ὁ Λέων τῶν μαθημάτων τῆς φιλοσοφίας, τῆς θεολογίας καὶ τῆς φιλολογίας.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

— Διατί τὸ φίλημα εἶναι ὡς ἡ φήμη; Διότι διαδίδεται ἀπὸ στόματος εἰς στόμα.

— Διατί ὁ Σουλτάνος ἀξίζει εἴκοσι σελλίνια; Διότι εἶναι τόσο ἀγαθός, ὅσον ἡ Βικτωρία. (1)

— Μὴ ἐνόησεν ὅσον σεαυτὸν εὐρύτων ἐπὶ μᾶλλον τὸ στόμα σου, εἶπεν ὀδοντοῦκτρος τις πρὸς τὸν ἐκτείνοντα δίκην κυνὸς τὰς σιαγόνας του, διότι σκοπεῖω, νὰ σταθῶ ἐξωθεν αὐτοῦ, ὅπως ἀποσπάσω τὸν ὀδόντα σου.

— Ἐκκλησιαστικὸς τις νέος ἠτήσατο τὴν ἀδειαν

(1) Μία ἀγγλικὴ λίρα ἢ Βικτωρία ἔχει εἴκοσι σελλίνια.

παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου ἵνα κηρύξῃ. «Δὲν εἰς ἐμποδίζω ἐγὼ, τῷ εἶπεν οὗτος, ἀλλὰ ἡ φύσις.»

— Διερχόμενός ποτε ὁ Σουλτάνος πλησίον τοῦ ἐργαστηρίου περιφήμου τινὸς κομμωτοῦ, ἐξώθεν τοῦ ὁποῖου διάφοροι φανάκκι ἦσαν πρὸς πώλησιν ἐκτεθειμένοι, ἠρώτησε: «Μὴ καὶ τοῦτο ἐγένετο χάριν ἐμοῦ;»

— Τὸ Γαλλικὸν πνεῦμα διατελεῖ εἰσέτι χαριεντιζόμενον ἐπὶ τῆς πληθῆος τῶν κοσμημάτων, ἅπερ οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν πρωτεύουσιν ἠγεμόνες κατέλειπον ὀπίσω αὐτῶν. Εἰς τὸ Charivari ἐξετέθη πρότινων ἡμερῶν εἰκὼν παριστώσα βωμαλέαν κυρίαν σφετεριζομένην τὸ ἡμισυ τῶν κοσμημάτων τοῦ συζύγου της, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι, ἐπειδὴ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς εἶχε στήθος μᾶλλον ἀσθενὲς, ὁ ἱατρὸς ἐφοβεῖτο μὴ τὸ βάρος τῶν ἀδαμάντων τῷ ἐπιφέρει βλάβην. Ἐτερον σχεδιάσμα παριστᾷ ἄνθρωπον ἐκπληκτικῶς εἰς τὰ ὀπίσω στρεφόμενον, καθὼς ὀρμητικῶς προσήρχετο πρὸς τινὰ φίλον του ἐξαστράπτοντα ἐκ τῶν καθωραϊσμάτων. «Ἄ! τὸ βλέπεις», εἶπεν ὁ φίλος. «Ἐγὼ ζῶ ἤδη ἀντικρυ τοῦ Elisée — (παλάτιον, ἐνθα διέμενον ὁ Τσάρος καὶ ὁ Σουλτάνος). — «Ἔ! θαύμα!», ἀφῆκεν ἑτερός τις κραυγὴν παρατηρῶν τὸ στερέωμα, «διέμειναν καὶ ἐπὶ τοῦ στερεώματος ἀστέρες τινὲς ἵνα ἀκτινοβολῶσιν. Ἐγὼ ἐφανταζόμεν ὅτι ἅπαντες ἐχρησίμευσαν εἰς κομποτρώπας.

— Ἀγγλῆς τις ἐρωτηθεῖσα — «Τίς εἶναι ὁ κομψότερος καὶ καταλληλότερος λαϊμοδέτης (neck-tie) διὰ τὰς κυρίας;» — «Οἱ βραχιόνες τῶν τέκνων των,» ἀπεκρίθη.

- « Διὰ δὲ τὸν μελαγχολικόν; » Jolli-tie (ἡ εὐθυμία)
- « Διὰ τὸν πτωχόν; » Pleu-tie (ἡ θαψίλεια)
- « Διὰ τὸν ἡλίθιον; » Varie-tie (ἡ ποικιλία)
- « Διὰ τὸν μονήρη; » Socie-tie (ἡ συναναστροφή)
- « Διὰ τὸν ταπεινόν; » Liberali-tie (ἡ εὐλευθερίτης)
- « Διὰ τὸν ἀέλαστον; » Sobrie-tie (ἡ ἐγκράτεια)
- « Καὶ διὰ τὸν ἀμαρτωλόν; » Pie-tie (ἡ εὐσέβεια)

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.)

I. Σ. ΚΡΑΣΣΑΣ.

ΔΙΔΑΧΟΡΑ.

ΚΑΛΑΙΤΕΧΝΙΑ. Αἱ καλαὶ τέχναι προάγονται καὶ ἀκμάζουσιν ὅπου πρὸ πάντων ὑπάρχουσι κοινωνικαὶ ἀνισότητες, ὅπου δηλαδὴ ζῶσι πλοῦσιοι ἔχοντες τοὺς τρόπους νὰ ἐνθαρρύνωσι τοὺς καλλιτέχνους διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῶν παρ' αὐτῶν φιλοπονουμένων ὅπου ὅμως δὲν ὑπάρχουσι πλοῦσιοι, ἢ ὅπου οἱ ὑπάρχοντες δὲν ἐκτιμᾶσι τὴν καλλιτεχνίαν, οὔτε τὴν ἐπιβροχὴν ἣν κέλῃται νὰ ἐξασκήσῃ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς, ὡς συμβαίνει ἐν Ἑλλάδι, ἐκεῖ αἱ κυβερνήσεις ἔχουσι καθήκον νὰ ὑποστηρίξωσιν αὐτήν. Καὶ σημειωτέον ὅτι ὁ παρ' ἡμῶν δαπανῶν εἰς ἀγορὰν ἔργων τῆς ἀ-

παγεγνωμένης τέχνης, οὐ μόνον δὲν δαπανᾷ εἰς περιττὰ, ἀλλὰ καὶ περιουσίαν θέλει καταλείπει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, διότι θέλει ἔλθει ἡμέρα καθ' ἣν οἱ φιλάρχαιοι, οἱ φιλίσορες, οἱ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν ἔρευναν τῆς γεννήσεως, τῆς προόδου καὶ τῆς ἀκμῆς τῶν τεχνῶν, ἢ καὶ εἰς διασάφην τῆς ἱστορίας, θέλουσιν ἀναζητεῖν περιπαθῶς τὰ ἔργα ἐκεῖνα. Ἐάν ἐξ ὑποθέσεως ἀφ' οὗτο ἰδρῦθῃ ἐν Ἀθήναις τὸ πολυτεχνικὸν σχολεῖον ἠγοράζοντο κατ' ἔτος παρὰ τινῶν ἢ παρὰ τῆς ἐξουσίας τὰ φιλοπονήματα τῆς ζωγραφικῆς φέρ' εἶπειν ἢ τῆς γλυπτικῆς, καὶ σήμερον ἐτι, ὅτε δὲν παρήλαθε πολὺς χρόνος ἐκτοτε, περιεργότατον θὰ ἦτο νὰ ἐβλέπομεν πῶς ἀνεγεννήθη καὶ κατὰ πόσον εὐδοκίμησεν ἡ τέχνη.

Ἄλλ' ὅ,τι δὲν ἐγενεῖ δυνατόν νὰ γίνῃ, φθάνει νὰ ὑπάρξῃ ἀγαθὴ προαίρεσις. Ἀκούομεν παραδείγματος χάριν ὅτι πρόκειται νὰ κατασκευασθῶσιν οἱ ἀνδριάντες δύο μεγάλων μαρτύρων τοῦ ἡμετέρου ἀγῶνος, τοῦ Ῥήγα καὶ τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου. Ἐπειδὴ δὲ ἐν Ἀθήναις ὑπάρχουσι ἐργογλύφοι, οἱ οἱ ἀδελφοὶ Φυτάλαι, δόντες ἤδη δείγματα τῆς ἐαυτῶν ἐμπειρίας, καὶ ὁ Κ. Κοσμάς Ἀπέργης, καὶ ἀναγκαῖον καὶ δίκαιον νομιζόμεν νὰ ἀποδοθῇ εἰς αὐτοὺς ἡ κατασκευὴ, κατόπιν ὅμως διαγωνισμοῦ οὐχὶ τιμῆς χρηματικῆς ἀλλ' ἐπιδειξιότητος, δι' οὗ ἀποδειχθήσεται τίς ὁ ἱκανώτερος νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐργασίαν· ὁ Κ. Κ. Ἀπέργης ἔχει μάλιστα ἔτοιμον τὸ πρότυπον τοῦ πατριάρχου, περὶ οὗ ἐγράφη τὸ Μέλλον τὰ ἐξῆς:

«Τὸ ἄγαλμα τοῦτο, ὑπερβαῖνον τὸ φυσικὸν κατὰ τὸ μέγεθος, ἐκφράζει ἐν συνόλῳ ζῶν καὶ κίνησιν, πρὸς τὴν ἀρμονικῶς εἶνε διατεθειμένα τὰ καθέκαστα μέρη. Ἡ κεφαλὴ, μᾶλλον λειπόσαρκος ἐνδείκνυσι φύσιν γενναίαν, ἀλλὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς ὀδύνης τῶν ἀγωνιῶν βαθεῖα φέρουσαν τὰ ἴχνη. Ἰδίως δὲ παριστᾶσι τοῦτο οἱ πρὸς τὸν Ἰψίστον μετρίως ἀνατείνοντες ὑπόκοιλοι ὀφθαλμοί, αἱ δὲ συσπώμεναι ὀφρῦς μετὰ τοῦ ἡμιανοικτῶς δεομένου στόματος ἐμφανίνοσι ψυχικὴν ὀδύνην μετ' ἐγκαρτερήσεως, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρὰν ἀπὸ τοῦ θεοῦ προσδοκίαν ὑπὲρ τοῦ τοσούτου αἰῶνος δουλεύοντος ἔθνους. Ἡ μετρίως ἀνατεταμένη χεὶρ μετὰ τῶν ἡρέμα πρὸς τὰ ὀπισθεν διευθυνομένων πτυχῶν τῆς ἐσθῆτος τοῦ Πατριάρχου, δίδουσι ἀρμονικὴν τινὰ κινήσεως ἰδέαν, καὶ συνάδουσιν ἀξιοπαρατηρήτως πρὸς τὴν ἐκφρασιν τοῦ ὅλου. Τὸ ἔργον τοῦτο ὄντως δεικνύει καλλιτεχνικὴν ἐμπνευσιν καὶ ἀρκετὰ σαφῶς ἐκφράζει τὴν ἰδέαν τοῦ τεχνίτου.»

ΝΑΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΝ ΝΕᾷ ΑΥΡΗΛΙΑ. Γράφουσιν ἐκ νέας Αὐρηλίας πρὸς τὴν Ἀρμονίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως:

«Λίαν ἀσμένως ἀναγγέλλω ὑμῖν, ὅτι τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως ἐτετέλεθη ἐνταῦθα ἡ

πρώτη λειτουργία ἐν τῷ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ νεοδημιουργηθῆσιν ὀρθοδόξῳ ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἱερουργουήτος τοῦ π.ν. ἀρχιμανδρίτου Στεφάνου Ἀνδρεάδη. Εἰ καὶ τὸ πέμπλον τῆς ἐκκλησίας δὲν ἦν ἐντελῶς ἀποπερατωμένον, οὐχ ἦττον ὁμῶς ἐκρίθη εὐλογον ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ τῶν ἐπιτροπῶν κκ. Ν. Μ. Μπανάκη Ἑλληνικοῦ προξένου, Μ. Δράσκοβιτς καὶ Κωνστ. Κιλιλιῆ νὰ τελεσθῇ ἡ λειτουργία κατὰ πρώτην φοράν τὴν θεοσωτήριον ταύτην ἡμέραν μετὰ τὸ Ἅγιον ἀντιμύνησιον. Αἱ εἰκόνες ἦσαν κομψῶς ἐστολισμέναι ὑπὸ βρόδων καὶ σπανίων ἀνθῶν, τὰ ὅποια ἀφθύνως παρὰ γαίης ἢ δαψιλῆς τοῦ τόπου τούτου φύσις καὶ τὸ θερμὸν τῶν τροπικῶν κλίμα, καὶ τὸ ἕδαφος ἦν ἐρβαντισμένον μετὰ φύλλα δάφνης καὶ μυρσινῶν. Κομψὰ παραπετάσματα ἐκάλυπτον τὰς μὴτῶ κατασκευασθείσας θύρας τοῦ ἱεροῦ, καὶ πληθὺς λαμπάδων ἕκαστον ἐνώπιον τῶν εἰκόνων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καὶ τῶν δύο Ἀρχαγγέλων, ἀρτίως ἀποσταλεισῶν ἐκ Σύρου, δῶρον τοῦ ἀξιολόγου καλλιτέχου Παν. Καλιλοπούλου. Περί τὴν θ. π.μ. ἤρξαντο ἐρχόμενοι οἱ ἐνταῦθα ὀρθόδοξοι, καταγόμενοι οὐχὶ μόνον ἐξ ὕλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος, τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν παραλίῶν τοῦ Εὐξείνου πέλου, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Ἰλλυριοὶ ἐκ τῶν παραλίῶν τῆς Ἀδριατικῆς, οὐσιώδεις ἀπαρτίζοντες στοιχεῖον τῆς ἐνταῦθα ὀρθοδόξου κοινότητος. Ἡ λειτουργία ἤρξατο σλαβιστῶν, χάριν τῶν τέκνων τούτων τῆς μητρὸς ἡμῶν ἐκκλησίας, οἵτινες καὶ αὐτοσχέδιον μουσικὴν ἐσχημάτισαν, ἀπαντῶντες Σλαβιστῶν εἰς τὴν ἐκτενῆ τοῦ ἱερέως. Τὸ Εὐαγγέλιον ὁμῶς ἀναγνώσθη ἑλληνιστῶν, καὶ τοῦτο ἐξηκολούθησε μέχρι τέλους τῆς λειτουργίας, ψαλλομένης τῆς μουσικῆς τοῦ Χαβιαρά ὑπὸ δύο παρεπιδημούντων Ἑλλήνων, εἰδημόνων τῆς τοιαύτης μουσικῆς, ἥτις μεγάλως εὐηρέστησεν ἀπαντας. Τὸ θέμα ἦτο συγκινητικώτατον, νὰ βλέπη τις τόσων ἐθνῶν ἀνθρώπους, διαφορετικὴν ὁμιλοῦντας γλώσσαν καὶ διάφορα ἔχοντας ἔθιμα, συνηγμένους ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑκκλησίας, καὶ ὁμοφώνως ἀναπέμποντας δεήσεις εἰς τὸν Ἰψιστον.

Πρὸ τοῦ Ἀποστόλου ἐψάλη Βυζαντινῶ τῷ ἤχῳ τῷ Πολυχρόνιῳ ποιῆσαι κλπ. Ἡ χάραξ ἦν ἐξωγραφημένη εἰς ὕλων τὰ πρόσωπα, ὅτε ἐγένετο μνεῖα τοῦ πολυποθῆτου ἡμῶν βασιλέως Γεωργίου καὶ τῆς βασιλίσσης Ὀλγας. Μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον, ὁ π.ν. ἀρχιμανδρίτης Στέφανος Ἀνδρεάδης ἐξεφώνησε καταλληλοτάτον λογιδριον, εὐχεστέησαν πάντας διὰ τὴν ἐρήθην κρίσιν, τὰ σοφὰ παραγγέλματα καὶ τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς αἱ ἐξέθετεν. Ἐπειδὴ ὁμῶς οἱ παρόντες Ἰλλυριοὶ δὲν ἐνόουν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὁ τοῦ Νεοβοράκου προξένος κ. Δ. Ν. Μπότασις καὶ ἐπίτιμος γραμματεὺς τῆς ἐπιτροπῆς ὠμίλησεν ἀγγλιστί.

Ἡ θεία λειτουργία ἐτελείωσεν ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς

χαρᾶς. Ἦδη ἔχομεν ἐν κέντρον, τὴν μητέρα ἡμῶν Ἑκκλησίαν, ἔχομεν ἐθνικότητα, εἰμεθα ἐσχηματισμένη κοινότης. Ἡ Ἑκκλησία ἀνηγέρθη διὰ ἀτρύτων κόπων καὶ δυσκολιῶν καὶ τὰ προσκόμματα ἐφαίνοντα ἀνυπέβλητα. Ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ δὲν ἀπεδεικίσατο καὶ, χάρις εἰς τὸν ζῆλον αὐτῆς, τὸ ἀγαθὸν ἔργον ἐφθασεν εἰς τὸ τέλος. Περσινῶν δὲ τὴν παρούσαν, ἐκπληρῶν ἔργον δικαιοσύνης, ἀποδίδων τὸν προσήκοντα ἔπαινον εἰς τὸν ζῆλον τοῦ ταμίου τῆς ἐπιτροπῆς κ. Ἰωάννου Ν. Μπόταση, ὅστις πλείστον κατέβαλε ζῆλον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός του, πολλὰς προσελκύσας συνδρομὰς, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας νυχθημερὸν ἐργαζόμενος.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Φυλλῆδιον 420.

Σελ. 225, στήλ. β', στίχ. 4, γράφε πάντοθεν.

Σελ. 226, στήλ. α', στίχ. 18, γράφε ψψ' ἔτους — στίχ. 25, ἀρχισῶ — στίχ. 35 Καὶ δείκνυται ἄρα — στήλ. β', στίχ. 34, Ἀρρίανου — στίχ. 45, πάλαι.

Σελ. 227, στήλ. β', στίχ. 48 γράφε λίτρα 1 1/5.

Σελ. 228, στήλ. α', στίχ. 21, γράφε Ἀλέξιος α' Α', — στήλ. β', στίχ. 22, δεκατείας — στίχ. 46, Διὰ τῆς μετοχῆς ταύτης.

Σελ. 229, στήλ. β', στίχ. 47, Μετὰ τὴν λέξιν πεντήκοντα, πρόσθετος ἦγον ἐπὶ μιᾷ χιλιάδι, μοδιῶν ἑκατόν.

Σελ. 230, στήλ. α', στίχ. 13, γράφε παρσεβάστου — στίχ. 45, τοῦ Πιγκέρνης, — στήλ. β', στίχ. 42, Μετὰ τὴν λέξιν Ἰσαάκιος, πρόσθετος [Χωρ. εἰς Ἰσαάκ]

Φυλλῆδιον 426.

Σελ. 345, στήλ. στίχ. 9 ἐν ὑποσ. γρ. ἐδημοσιεύθη.

Αὐτ. » β' 20 » ἀρχαίοις.

346 » α' 36 » «πᾶν τὸ ἐπιστητὸν, καὶ ὑψηλοί.»

Αὐτ. ἐν ὑποσ. » Κεφ. Β'.

» » β' 32 » πρὸς ἀλλήλους.

» 347 α' 24 » ὑπὲρ πάντα.

» » » 34 » τῶν δύο.

348 » » 34 » τῶν καλλιτεχνῶν

350 » » 47 » εἰ μὴ παραβάλλῃ.